

AZERBAIJAN CUMHURİYETİ EĞİTİM BAKANLIĞI
AZERBAIJAN DEVLET İKTİSAT ÜNİVERSİTESİ
TÜRK DÜNYASI İŞLETME FAKÜLTESİ

LİSANS BİTİRME TEZİ

Made in Azerbaijan - rekreasyon turizmi

Hazırlayan

Ateş Rehimov

1417.03007

BAKÜ-2018

AZERBAYCAN CUMHURİYETİ EĞİTİM BAKANLIĞI
AZERBAYCAN DEVLET İKTİSAT ÜNİVERSİTESİ
TÜRK DÜNYASI İŞLETME FAKÜLTESİ

LİSANS BİTİRME TEZİ

Made in Azerbaijan: Rekreasyon Turizmi

Danışman

Öğretim görevlisi Aygün Abdulova

Hazırlayan

Ateş REHİMOV

1417.03007

BAKÜ-2018

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNİVERSİTETİ

Kafedra “İqtisadiyyat və İşlətmə

TƏSDİQ EDİRƏM

“ ” 2018

BURAXILIŞ İŞİ ÜZRƏ VERİLMİŞ TAPŞIRIQ

“Türk Dünyası İşlətmə” fakültəsinin Turizm və Otelçilik (Turizm ve Otelcilik) ixtisası üzrə

təhsil alan tələbəsi

Rəhimov Atəş Mahir
(adı, soyadı, atasının adı)

Diplom işinin rəhbəri Aygün Abdulova Ağasadiq müəllimə
(adı, soyadı, atasının adı, elmi adı və dərəcəsi)

1. İşin mövzusu "Made in Azerbaijan: Rekreyon Turizmi"

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti tərəfindən təsdiqlənsin

“ _____ ” **2018 il** **No**

2. Tələbənin sona yetirdiyi işin kafedraya təhvil müddəti: 8 ay

3. İşin məzmunu və həcmi (izahı, hesabı və eksperimental hissəsi, yeni təhlilə ehtiyacı olan müəssisələr) Özet, Giriş, Birinci bölüm, İkinci bölüm, Üçüncü bölüm, Sonuç ve Öneriler, Kaynakça

4. Buraxılış işi üçün lazımi materiallar

Kaynakça

Clawson, M., and Knetsch, J.,L., Economics of Outdoor Recreation, The John Hopkins University Pres, Baltimore, 1978.

Kelly S. Bricker, William W. Hendricks ve Carol A. Aschenbrenner

page 65

Hazar, Atila (2003), *Rekreasyon ve Animasyon*, Ankara: Detay Yayıncılık

Karaküçük, S., (2008) , *Rekreasyon Boş Zaman Değerlendirme*, Gazi Kitabevi, Altıncı Baskı,

Çoruh, Y., (2013), “Üniversite Öğrencilerinin Rekreasyonel Eğilimleri ve Rekreasyonel Etkinliklere Katılımına Engel Olan faktörler”, Gazi Üniversitesi Ankara, s.12-20

N.P Gist & S. F. Fava (1964) *Urban Society*. New York, Crowell, p. 411.

Parr, M. G. ve Lashua, B. D. (2004). What is Leisure? The Perception of Recreation Practioners and Others. *Leisure Sciences*, 26(1), 1-17.

Yukic (1970) *Fundamentals of Recreation*. 2nd edn, New York, Harper & Row, p. 5.

David E. Gray (1971) This alien thing called leisure. Paper presented at Oregon State University, Corvallis, Oregon, 8 July, quoted in J. F. Murphy (ed.) *Concepts of Leisure*. Englewood Cliffs, NJ, Prentice-Hall, p. 42

Cerit, E., (2008), “Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları Bünyesinde Rekreasyon Bölümlerinin Tercih Edilme Nedenleri ve Bölüm Öğrencilerinin Beklentileri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla, s.51

Tolukan, E., (2010), “Özel Yetenekle İlgili Bölümlerde Okuyan Üniversite Öğrencilerinin Rekreasyonel Aktivitelere Katılımlarına Engel

Olabilecek Unsurların Belirlenmesi”, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler enstitüsü, Niğde, s.15-16

McClean, D.D., Hurd, A.R. ve Rogers, N.B. (2005). Recreation and Leisure in Modern Society, USA: Johns and Bartlett Publishers

Joffre Dumazedier (1974) Leisure and the social system. In J. F.Murphy (ed.) Concepts of Leisure. Englewood Cliffs, NJ, Prentice-Hall, p 133.

Scott Caplan, Preference for Online Social Interaction A Theory of Problematic Internet Use and Psychosocial Well-Being, Communication Research, C.XXX, Sayı: 6, 2003, s.625-648.

Yılmaz Şükrü, Rekreasyon Faaliyetlerin Yönetim ve Organizasyon, Antalya, Akdeniz Üniversitesi, 2007, s. 16.

5. Buraxılış işi üzrə məsləhətçinin soyadı, adı, atasının adı, elmi adı və dərəcəsi (diplom işinin ona aid olan hissəsini göstərməklə)

Dr.Şahin Əkbərov Şükür

7. Buraxılış işinin təqdimi üzrə təqvim planı:

Sıra No	İşin hissələrinin adı yerinə yetirilməsi müddəti	Qurtarma faizi (yerinə yetirilmə)		İşin
		plan	faktiki	
		üzrə		

1. Bölüm (Ekim 2017 – Ocak 2018)
2. Bölüm (Şubat 2018 – Nisan 2018)
3. Bölüm (Mayıs 2018)

Buraxılış işinin rəhbəri _____

imza

Məsləhətçi _____

imza

Tapşırığı imza üçün qəbul etdim _____

(tələbənin imzası)

Tapşırığın qaytarılması tarixi “ ____ ” _____ **2018-ci il**

Qeyd 1. Buraxılış işi üzrə verilmiş tapşırıq 2 nüsxədən ibarətdir.

Nüsxənin biri tələbəyə verilir, ikincisi kafedrada qalır.

**2. Hazırlanmış buraxılış işini tapşırıqla birlikdə tələbə
DAK təqdim edir.**

BURAXILIŞ İŞİNİN PLANI

ÖZET

GİRİŞ

BİRİNCİ BÖLÜM

REKREASYON TURİZM LİTERATÜR İNCELEMESİ

1.1 REKREASYON KAVRAMI TANIMI VE BOŞ ZAMAN

1.2 REKREASYON VE TURİZM İLİŞKİSİ

1.2.1 Turizm ve Rekreasyon Arasındaki Farklar

1.2.2 Rekreasyon ve Turizm Koşulları

1.3 REKREASYON ETKİNLİKLERİNİN SINIFLANDIRILMASI

İKİNCİ BÖLÜM

DÜNYADA REKREASYON TURİZMİ

2.1 ABD'DE REKREASYON TURİZMİ

2.2 TÜRKİYE'DE REKREASYON TURİZMİ

2.3 DİĞER ÜLKELERDE REKREASYON VE TURİZM

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AZEBAYCANIN REKREASYON TURİZM POTANSİYELİ

3.1 AZERBAYCANIN TURİZM BÖLGELERİ

3.1.1 Bakü-Abşeron turizm bölgesi

3.1.2 Guba-Haçmaz turizm bölgesi

3.1.3 Dağlık Şirvan turizm bölgesi

3.1.4 Şeki-Zagatala turizm bölgesi

3.1.5 Küçük Kafkasya turizm bölgesi

3.1.5.1 Gence-Gazah turizm alanı

3.1.5.2 Kelbecer-Laçın turizm bölgesi

3.1.6 Aran (Kür-Araz) turizm bölgesi

3.1.7 Lenkeran-Astara turizm bölgesi

3.1.8 Nahçıvan turizm bölgesi

SONUÇ VE ÖNERİLER

Özet

Turizm dünyanın en hızlı gelişen ve büyüyen sektörlerinden biridir. Bu ise uluslararası siyasi durumun iyileşmesi, ekonominin geliştirici olması ve insanların gergin emekden sonra haftasonu gezileri, tatilleri kendileri için farklı ortamda geçirmeye eğiliminin yükselmesi ile yansır. Kültürel ve tarihi gelenekleri ile zengin olan Azerbaycan'da birçok turizm türünün gelişmesi için potansiyel var. Aynı zamanda ülkemizin gelişmiş alt ve üst yapısı, ulaşla bilirlği, görülecek yerlerin bulunması, güvenli olması rekreasyon turizminin gelişmesi için fırsat sunmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, Azerbaycan'ın stratejik yol haritasında yer alan "MADE IN AZERBAIJAN" markasının oluşturulması çerçevesinde Azerbaycan rekreasyon turizm potansiyelini ortaya koymak ve dünya tecrübesinden yararlanarak bu alanda Azerbaycan markasının oluşturulması imkanlarını araştırmaktır. İster Stratejik yol haritasında "Made In Azerbaijan" konseptine özel vurgu, isterse dayanıklı gelişmenin sağlanmasında turizmin rolüne devlet seviyesinde verilen önem bu araştırmanın önemini bir kez daha ortaya koyuyor. Bu çerçevede dünyada rekreasyon turizmi birikimi ortaya konmuş, daha sonra Azerbaycan'da rekreasyon turizmi potansiyeli tanımlanmış ve teklifler vermeye çalışılmıştır. Araştırmamızda nitel yaklaşımı benimsemiştir. Araştırma verileri, bu alanda yazılmış bilimsel makaleler ve internet kaynakları gibi ikincil bilgi kaynakları, aynı zamanda mülakat yolu ile topladığımız birincil verileri içermektedir. Verilerin analizinde nitel analiz yöntemlerinden olan betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

İÇİNDEKİLER

TUTANAK.....	iii
ÖZET.....	ix
İÇİNDEKİLER.....	x
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
REKREASYON TURİZM LİTERATÜR İNCELEMESİ	3
1.1 REKREASYON KAVRAMI TANIMI VE BOŞ ZAMAN	3
1.2 REKREASYON VE TURİZM İLİŞKİSİ	7
1.2.1 Turizm ve Rekreasyon Arasındaki Farklar	8
1.2.2 Rekreasyon ve Turizm Koşulları.....	12
1.3 REKREASYON ETKİNLİKLERİNİN SINIFLANDIRILMASI.....	14
İKİNCİ BÖLÜM	17
DÜNYADA REKREASYON TURİZMİ	17
2.1 ABD'DE REKREASYON TURİZMİ.....	17
2.2 TÜRKİYE'DE REKREASYON TURİZMİ.....	21
2.3 DİĞER ÜLKELERDE REKREASYON VE TURİZM.....	24
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	27
AZEBAYCAN'IN REKREASYON TURİZM POTANSİYELİ VE SORUNLARI.....	27
3.1 METODOLOJİ	27
3.2 AZERBAIJAN'IN REKREASYON TURİZM POTANSİYELİNE GENEL BAKIŞ	27
3.2.1 Bakü-Abşeron turizm bölgesi	28
3.2.2 Guba-Haçmaz turizm bölgesi	29
3.2.3 Dağlık Şirvan turizm bölgesi.....	31
3.2.4 Şeki-Zagatala turizm bölgesi	31

3.2.5 Küçük Kafkasya turizm bölgesi	33
3.2.6 Aran (Kür-Araz) turizm bölgesi.....	36
3.2.7 Lenkeran-Astara turizm bölgesi.....	38
3.2.8 Nahçıvan turizm bölgesi	40
3.4 AZERBAIJAN`IN REKREASYON TURİZMİ ALANINDA POTANSİYELİNİN VE SORUNLARININ ÖLÇÜLMESİNE YÖNELİK MÜLAKAT ARAŞTIRMASININ BULGULARI.....	41
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	50

GİRİŞ

Turizm, istihdam ve gelir yaratan ve en hızla gelişen endüstrilerden biridir. Tarih boyunca farklı amaçlarla farklı kültürleri ve doğal alanları görmek için dünyanın farklı bölgelerine seyahat etmişlerdir. Rekreatyon turizmi, diğerlerinin yanı sıra en seçkin turizm alternatiflerinden biridir. Özellikle 20. Yüzyılın sonlarında bunaltıcı şehir hayatından uzaklaşmak maksadıyla insanlarda doğal alanları ve farklı kültürleri görme isteği yaranmıştır . Rekreatyon turizmi, doğaya dayalı turizm türlerini içinde barındıran sürdürülebilirlik ilkesini benimsemiş önemli turizm türlerinden biridir. Rekreatyon turizminin son yıllarda hızlı gelişimi ve ülkeye katkılarından yola çıkarak hazırlanan bu araştırmanın amacı Azerbaycan`ın rekreatyon turizmi alanındaki potansiyelini, problemleri ve imkanları ortaya koymaktır. Araştırma özet, giriş, üç bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır.

Birinci bölümde rekreatyon turizmi ikincil verilere dayanarak literatür incelemesi yapılmıştır. Burada rekreatyon sözcüğünün tanımı, kriterleri ortaya koyuldu ve genel olarak el sanatları, hiking, trekking gibi faaliyetlerin yanı sıra kültürel alanlara yapılan seyahatları kapsayan turizm türüdür.

İkinci bölümde dünyada rekreatyon turizmi, dünya ülkelerinin bu alanda tecrübeleri, rekreatyon turizminde önde olan ülkeler, bunu nasıl yaptıkları hakkında bilgiler ortaya konulmuştur.

Üçüncü bölümde Azerbaycanın rekreatyon turizminde potansiyeli ve sorunları, ikincil ve birincil verilere dayanılarak araştırılmıştır. Birincil veriler biçimsel mülakat yöntemi ile bu alanda çalışan ve uzman kişilerden toplanmıştır.

Sonuç kısmında toplanan birincil ve ikincil verilerden yola çıkarak Azerbaycan`ın rekreasyon turizmi alanındaki potansiyeli ve sorunları yorumlanarak teklifler verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

REKREASYON TURİZM LİTERATÜR İNCELEMESİ

1.1 REKREASYON KAVRAMI TANIMI VE BOŞ ZAMAN

Latin dilinde, yeni bir şey yaratmak, yenilemek, anlam yaratmak rekreasyon kelimelerinden türetilen yeniden doğmuş, yenilenmiş ve psikolojik yenilik anlamı taşımaktadır. Rekreasyon, monotonluk ve iş hayatından ayrı olarak yenilenmiş olarak ifade edilebilir(Çoruh, 2013). Rekreasyon aynı zamanda rahatlamak, eğlendirmek ve canlanmak anlamına da gelir. Boş zamanlarında insanlar, uzaklaşmak, rahatlamak, heyecanlandırmak, gezmek, sağlık, başkalarıyla bir araya gelmek ve çeşitlendirilmiş deneyimler elde etmek amacıyla farklı eğlence etkinliklerine katılıyorlar. Bu faaliyetler hem içeride hem dışarıda, şehir içinde veya kırsal alanlarda aktif veya pasif olarak gerçekleştirilebilir. Bu noktada, rekreasyon bu boş zaman aktivitelerini tanımlayan bir terimdir (Özen, 2011). Boş zaman geleneksel olarak bireylerin özgür oldukları zamanı ifade etmektedir. Günümüzde boş zaman kavramı ile ilgili çeşitli tanımlamalar bulunmaktadır; ancak boş zaman kavramına ilişkin geniş kitlelerce kabul görmüş genel bir tanımdan söz etmek mümkün değildir. Clawson ve Knetsch (1974) ayrıca, harcanan zamanın ve yaşama zamanının dışında, bireylerin sosyal aktivitelere ya da bir grup içinde yer alan etkinliklere katılmalarının ardında olduğunu savunur. Ek olarak, Gist ve Fava (1964) ve Dumazedier (1960), boş zamanları, bireylerin rekreasyon, rekreasyon, sosyal kazanç veya kişisel gelişimden yararlanabileceği bir zaman olarak tanımlamaktadır. Parr ve Lashua (2004), boş zamanın objektif bir ölçekte değerlendirilmesinin yanı sıra, öznel bir fenomen olarak da görmüştür; bu da, bireylerin serbest zamana katıldığı etkinlik sonrası zihinsel tatminin serbest zaman olduğunu göstermektedir. Yukic (1970), boş zaman kavramının gelişiminin kendini

sosyal ve psikolojik ihtiyaçlara karşı savunduğunu ileri sürer. Gray (1971), boş zamanın estetik, psikolojik, dini ve felsefi düşüncenin bir hareketi olduğunu vurgular. Rekreasyon, yoğun iş yükü, rutin yaşam tarzı ve vücut üzerindeki stresli çevresel etkiler altında olan kişilerin fiziksel ve ruhsal sağlığını korumak için büyük ölçüde katkıda bulunur (Karaküçük, 2010). Aynı zamanda rekreasyon, boş zamanlarında bireysel olarak veya grup halinde yapılan isteğe bağlı aktiviteler olarak da açıklanabilir. Eğlence etkinlikleri, kişisel memnuniyetin sağlanması amacıyla gönüllülük esasına dayanmaktadır (Cerit,2008). Kişinin gönüllü olarak bazı faydalar elde etmek için katıldığı bireysel, psikolojik, fiziksel ve sosyal aktiviteler de eğlence kapsamındadır. Rekreasyon, oyun ve boş zaman etkinlikleri arasındaki kombinasyonu simgeliyor. Rekreasyon spor, fiziksel egzersiz, oyunlar, el sanatları, müzik, seyahat, hobiler, güzel sanatlar ve sosyal aktiviteleri içerir(Tolukan, 2010). Giderek, park ve rekreasyon yöneticileri ve araştırmacıları parkların ve rekreasyonun sağlıklı toplumlara olan katkısına dikkat çekiyor. Sonuç olarak, bu tartışmalar ve ilgili araştırmalar, sağlıklı yaşam tarzlarını teşvik etmek, yaşam kalitesini artırmak (QOL :Quality of Life) ve parkların ve rekreasyonun, sağlık ve esenlik için diğer kamu hizmetleri kadar önemli olduğunu kabul etmeye odaklanmaktadır(kaynak akt:Kelly S. Bricker ve diğerleri). Mclean ve arkadaşları (2005) rekreasyonu kar ve kar amacı gütmeyen hizmetlere ayırmıştır. Diğer rekreasyon türleri, operasyonel veya fonksiyonel olarak bölümlere ayrılabilir. Örneğin; Fiziksel rekreasyon daha sporla ilgili faaliyetleri içerir; Sosyal rekreasyon etkinlikleri, yaptıkları yerlerin sosyolojik ve kültürel birikimlerine göre gerçekleşebilir. Bu nedenle, rekreasyonel çeşitlerin geniş bir alana yayılması, rekreasyon boyutlarını, ilgili yaklaşımları değerlendirerek ortaya çıkarmayı gerektirmektedir. Bu boyutlar Dumazedier (1974) tarafından sosyo-ekonomik bir yaklaşımla çerçevelenmiştir. Rekreasyon

olgusunun ifade ettiği boyutların belirlenmesi ve çalışmaların bu boyutlar temelinde sürdürülmesi daha iyi sonuçlar alınmasını sağlayabilecektir. Çünkü bu boyutlar zaman içerisinde daha da geniş bir alana yayılmaktadır. Nitekim değişen teknoloji günümüzde boş zaman değerlendirme biçimlerini derinden etkilemektedir. Caplan'a (2003) göre, bireyler yüz yüze geleneksel sosyal aktiviteler yerine kişisel sosyal iletişim veya aktiviteleri gerçekleştirmeyi tercih etmektedirler çünkü daha uygun, güvenli, etkili ve güvenlidirler. Bu boyutlar sosyokimyasal ve sosyo-psikolojik olarak Neulinger (1974), Rojek (2005) ve Veblen (1899) ve Dumazedier (1974) gibi araştırmacılar tarafından araştırmacı tarafından da ekonomik bir çerçevede ele alınmıştır . Rekreasyon tarafından ifade edilen boyutların belirlenmesi ve işin bu boyutlara göre sürdürülmesi daha iyi sonuçlara yol açabilir. Çünkü bu boyutlar zamanla daha geniş bir alana yayıldı. Nitekim, değişen teknoloji boş zaman değerlendirmeyi etkilemektedir. Caplan'a (2003) göre, bireyler geleneksel yüz yüze sosyal olaylardan sanal iletişim yoluyla sosyal ilişkiler ya da faaliyetlerdir. İnsanların ihtiyaç ve isteklerine göre boş zamanlarının dört farklı grup aktiviteyle değerlendiği ortaya konmuştur (Hazar, 2003: 7):

- Sportif boş zaman: İnsanların amatör olarak spor faaliyetleri yapmak için harcadıkları zamandır.
- Yaratıcı boş zaman: İnsanların heykel, resim yapmak gibi sanatsal beceriler için sarf ettikleri zamandır.
- Sosyal boş zaman: İnsanların arkadaş ziyaretleri gibi sosyal aktiviteler için sarf ettikleri zamandır.
- Turistik boş zaman: İnsanların turizm etkinliklerine katılmak harcadıkları boş zamandır.

Sanayileşmenin beraberinde getirdiği boş zamanda meydana gelen artış ile daha önemli hale gelen rekreasyon kavramı, içinde bulunduğumuz bu

teknoloji devrinde teknolojinin ilerlemesiyle beraber önemli bir endüstri haline gelmiştir. Günümüzde teknolojinin insan yaşamı üzerine olumlu ve olumsuz pek çok etkisi vardır. Caplan'a göre yalnız ve kederli insanlar bir araya gelip geleneksel sosyal ilişkiler ve aktiviteler yerine daha çok internet üzerinden sosyal temasını tercih etmektedir. (kaynak akt Yılmaz Şükrü: 2007) Facebook, twitter sosyal ağları gibi milyonlarca kişiyi birleştirmesiyle beraber, aynı anda insanlar için yalnızlık ve sanal gerçeklik içerisinde kaybolmak gibi tehditleri taşıyabilir. Son zamanlarda birçok insan yoğun çalışma temposundan kurtulup boş zamanlarını daha fazla çeşitli aktivitelerle geçirmek istemektedir. Bununla beraber insanların bilgiye kolayca ulaşip kendilerini geliştirmesi, kişi başına düşen gelirdeki artış ve insanların boş zamanında yapabileceği faaliyetlerin çeşitlenmesi boş zaman ve rekreasyon kavramlarını yeniden tartışmaya yol açmıştır. (Deniz Yüncü 2013) Boş zaman kavramının gelişimi açıklanabilmesi için ilk olarak bunun tarihsel süreç içerisinde geçirdiği dönüşümlerin kapsamlı bir şekilde ele alınması ve dikkatli incelenmesi gerekir. Bundan dolayı bu bölümde hem dilbilimsel bakımdan hem de tarihsel süreç içerisinde boş zaman kavramının algılanmasında yaşanan süreçler üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda boş zaman ve rekreasyon kavramı ve rekreasyon aktiviteleri açıklanmıştır. Aytaç (2002) etkinliklere katılma şekline göre rekreasyon çeşitleri ikiye ayrılmaktadır. *Aktif Rekreasyon*; rekreasyonel aktiviteye bireylerin aktif katılımıyla oluşan hareketli ve dinamik bir rekreasyondur. Aktif rekreasyona en önemli örnek spor yapmaktır. Diğer aktif eğlence etkinlikleri arasında bir müzik aleti çalmak, şarkı söylemek, tiyatro ve şovlarda aktif bir rol almak, seyahat etmek vb. aktiviteler. *Pasif Rekreasyon*; insanların herhangi bir şey eklemediği ya da aktif enerji üretmediği bir eğlence türüdür, buna katılmak yerine izlerler, seyirci olurlar. Televizyonda tenis maçı izlemek, bir stadyumda futbol karşılaşmasına gitmek, tiyatro oyunu izlemek vb.

faaliyetlerdir (Sevil 2012). Öncelikle, rekreasyonun ekonomik değerinin yaratılmasında rekreasyon faaliyetlerine katılabileceği bir boşluk yaratmak; zaman ayırabilirse, süresinin belirlenmesi önemlidir. Çağdaş toplumlarda, genellikle ekonomik, sosyal ve diğer faktörlerin (çalışma saatlerinin zorla ayarlanması ve bunlara bağlı olarak diğer aktif faaliyet sürelerinin belirlenmesi gibi) etkisinin yanı sıra insanların boşalmaları için isteklilikleri ile belirlenir. yaşıyor (Mutlu, 2008: 28).Turizm, boş zamanı değerlendirme etkinlikleri ve bu etkinlikler arasındaki ilişkileri yansıtmaktadır. 1970'li yıllardan bu yana boş zamandan yararlanma kavramı turizm tanımlarında yer almaktadır. Bu tanımlara bakarsak turizm; dinlenme ve eğlence ile ilgili ortaya çıkan ihtiyaçların tatmini amacıyla boş zamanlardan yararlanmasından ortaya çıkan ilişkiler ya da aktiviteler olarak kabul görülmektedir. Başka bir tanıma göre turizm, insanların sürekli kaldıkları yer dışındaki yerlere boş zamanlarından yararlanmak veya iş ve benzeri amaçlarla katıldıkları seyahatleri kapsamaktadır.

1.2 REKREASYON VE TURİZM İLİŞKİSİ

Yapılan tanımlardan yola çıkarak boş zaman, rekreasyon ve turizm arasındaki ilişkinin ana faktörler aşağıdaki gibi açıklanabilir(Esfer-2015):

- Turizm ve rekreasyonun boş zaman dışına çıkan ve iş ile ilgili olan konuları da kapsamaktadır.
- Rekreasyon ve turizmin bir araya geldiği alanlar, turistlerin ve rekreasyondan yararlananların zaman ve mekan bakımından karşılaştıkları durumlardır.
- Yapısal olarak rekreasyon ve turizm büyük ölçüde boş zaman ile alakalıdır. Turizm aktiviteleri, boş zaman ve çalışma zamanı ile alakalı iken, rekreasyon etkinlikleri sadece boş zamanda gerçekleştirilebilir.

Örneğin; inanç turizmi, akraba ve arkadaş ziyaretleri boş zaman aktiviteleri olmasına karşın rekreasyon etkinlikleri ile alakalı değildir.

- Gerek rekreasyonda gerekse turizmde doğal ,beşeri ve diğer değerlerin kaynak olarak kullanılması bilinmektedir.
- Rekreasyon alanları (spor tesisleri, amfityatrolar, piknik alanları, koşu yolları, konser mekanları vb.) Ve bu alanlarda düzenlenen aktiviteler animasyon hizmetlerine canlılık katar. Rekreasyon bazen standart ürün paketinde yer alan bir animasyon ürün özelliği taşır, başka bir deyişle turizm ürünleri topluluğu. Örneğin; Paket tur kapsamında ziyaret edilecek festivaller ve önemli spor karşılaşmalarının izlenmesi gibi etkinlikler, turizm ve rekreasyon arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaktadır.
- Başka bir tanıma göre, turizm, insanların serbest zamanlarını yaşadıkları bölgenin dışında geçirdikleri veya iş ve benzeri amaçlara katıldığı faaliyetler içermektedir.

1.2.1 Turizm ve Rekreasyon Arasındaki Farklar

Turizm ve rekreasyon aktiviteleri her ne kadar birbirini tamamladığı gibi görünse de aralarında belirgin farkları da görebiliriz. Rekreasyon ve turizm birbiriyle iç içe geçmiş kavramlardır. Her ikisinin de aynı tür içerisinde çok sayıda aktivitesi var. Birbirine benzemekle birlikte, önemli ayrıcalıklar da vardır (Karaküçük, S. 2016):

- Turizm, rekreasyon etkinlikliklerinin aksine geçici yer değiştirme hareketlerini kapsamasına karşın, rekreasyon aktiviteleri için böyle bir yer değiştirme mecburiyeti bulunmamaktadır. Örneğin; çoğu açık hava rekreasyon etkinlikleri doğal ortamlarda ve şehir merkezlerinden kenar alanlarda gerçekleştirmelerine karşın katılımcıların turizm faaliyetinde olduğu gibi sürekli yaşadıkları konutlarının dışında konaklama

faaliyetlerini kullanma gereği yoktur. Diğer bir deyişle birçok rekreasyon faaliyeti kişinin yaşadığı bölgede gerçekleştirilir.

- Turizm aktiviteleri, ticari bakımından ekonominin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Rekreasyon etkinliklerinin de, ticari olmasına rağmen daha zayıf ve yeterli değildir. Özellikle devlet, sosyal organizasyonlar ve işverenler tarafından ücretsiz rekreasyon olanaklarının sunulması bu olguya güç katmaktadır. Turizm merkezlerindeki aktivitelerin aksine, rekreasyon etkinlikleri bazı özel yeteneklerden yararlanmayı gerektirir gerektirir.
- Turizm ve rekreasyonun gelişimine katkıda bulunan unsurlar genellikle; yaşam kalitesi standartlarındaki artış, eğitim ve kültür düzeyindeki artış, enerjik çeşitliliğin ve alternatiflerin çoğalması vb. Ancak, turizm ve rekreasyonda öne çıkan unsurlar ayrıcalıklıdır. Örneğin, turizm gelişimindeki ana unsur ekonomik durumu iyileştirmek ve yaşam standartlarını iyileştirmek iken, rekreasyonun gelişmesindeki en önemli faktör eğitim ve kültürdeki artıştır. Turizm genellikle boş zamanlarında yapılırsa da, bazı durumlarda iş dışı ya da öncelikli olarak boş zamanlarında da yapılabilir. Bununla birlikte, rekreasyon tamamen serbest zaman yapılabilir.
- Rekreasyona katılım, rutin rutinler ve ağır iş yükünün neden olduğu rutinden uzaklaşma, fiziksel ve ruhsal sağlığı koruma ve kayıp enerjiyi geri kazanma gibi hedefleri içerir. Ana hedef "iş veya akademik verimliliği" artırmaktır. Turizm, katılımda baskın gözlemci değildir. Turistler daha uzun aralıklarla turizmden uzaklaşıyorlar.
- Rekreasyona katılmanın bir başka amacı sosyalleşmektir. Rekreasyonel etkinliklerin gruplar halinde organize edildiği düşünüldüğünde, ortak amaçlar faaliyetler karşılıklı yardım ve grup üyelerinin yakın dernekleridir ve yeni arkadaşlıklar ve dostluklar ortaya çıkarabilir. Turizmde, karşılıklı ilişki daha sınırlı ve uzaktır.

- Turizmde hedonostik konusudur. Rekreasyon faaliyetleri sayılmayan bazı hedonik faaliyetler bile turizm türleri olarak adlandırılabilir. Örneğin; kumar turizmi. Rekreasyonda öncelik, kişisel ve sosyal faydadır. Toplumun değerlerine aykırı ve insan sağlığına zararlı olan hedonik faaliyetler rekreasyon kapsamında değerlendirilmez.
- Turizm ekonomik bir aktivitedir. Bu nedenle para harcamayı gerektirir. Turizm işletmeleri ve hükümetler, turizmin ekonomik boyutuyla ilgilenmektedir. Çünkü turizm, sermaye, istihdam, döviz akışı görülmektedir. Rekreasyon genellikle daha az ekonomik, ancak daha dardır. Birçok eğlence aktivitesi ücretsiz yapılabilir. Ancak, özel sektör rekreasyon işletmelerinin sağladığı hizmetler ödenebilir. Bununla birlikte, rekreasyon faaliyetleri durumunda, organizatör genellikle bir kamu kuruluşudur ve hizmetler ya ücretsiz ya da sübvansé edilmiş oranlarda sunulur. Amaç toplum sağlığını iyileştirmektir.
- Rekreasyon faaliyetleri, ağırlıklı olarak yaşam ortamlarında sık aralıklarla kısa periyotlarla gerçekleştirilmektedir. Turizm faaliyetleri bir yerden diğerine seyahat gerektirir ve konaklama gerektirir. Rekreasyon ve turizm genellikle aynı unsurları kullanır. Kaynağın yerel halk tarafından bir bölgedeki kullanımından kaynaklanan rekreasyon faaliyeti sonucunda, yabancıların nihai turizm faaliyeti ortaya çıkarılmıştır. Kaynakların rekreasyon amaçlı kullanımında süreklilik vardır ve taşıma kapasitesinin üzerinde değildir. Turist kullanımı, taşıma kapasitesini aşma riskiyle karşı karşıyadır çünkü 'mevsimsel' olarak görünmektedir.
- Turizm hizmetleri profesyonel organizasyonlar tarafından sağlanırken, rekreasyon amatör organizasyonlar (kulüpler, topluluklar, vb.) tarafından eğlence hizmetleri sunulmaktadır. Turizmde hizmet kalitesi yüksek seviyededir ve katılımcıların gözlemleri yüksektir. Rekreasyon organizasyonlarında hizmet kalitesi ve beklentilerin düşük olduğu görülmektedir. Rekreasyon hizmetlerinin önemli bir kısmının kamu

tarafından veya çok düşük oranlarda ücretsiz olarak sağlandığı görülmektedir. Amaç bireysel ve sosyal sağlığı olumlu yönde geliştirmek ve sosyal dokuyu iyileştirmektir.

- Siyasi gelişmelerin özellikle uluslararası turizm faaliyetleri üzerinde önemli bir etkisi vardır. Örneğin, iki ülke arasında bir politik kriz varsa, turist akışı yavaşlar. Rekreasyonda öyle görünüyor ki böyle bir durum söz konusu değil. Rekreasyon "yerel" boyutta olduğu bilinmektedir.
- Rekreasyon ve turizmin en mühim kaynağı çevredir. Ortaya çıkan/çıkacak çevre sorunları her iki sektöre de olumsuz etki yapmaktadır. Bu nedenle rekreasyon ve turizm politikalarının doğa merkezli olması gerekir. Bunun bir sonucu olarak ekoturizm ve ekorekreasyon kavramları ortaya çıkmaktadır. Ancak turizmin ekonomik ve ticari değeri nedeniyle, turizm genellikle merkezci yaklaşımdan çıkarıldığı ve daha fazla para kazandığından, doğa kaybı genellikle gözden kaçmaktadır. Aynı şekilde, turistler yüksek gözlemler nedeniyle olağanüstü bir antroposentrik yaklaşıma sahiptir. Rekreasyonda ise böyle durum söz konusu değildir. Rekreasyonun doğası gereği, bireysel ve sosyal sağlık üzerinde olumlu etki yapmak ve çevresel sürdürülebilirlik sağlamak gibi olumlu amaçlar vardır. Bu nedenle çevreye yönelik ekosentrik yaklaşım esas alınır.
- Rekreasyon faaliyetleri her zaman katılımın ön saflarında yer alsa da, her zaman değil. Örneğin, resim yapmak, saz oynamak, yüzmek, satranç oynamak, vb. Gibi rekreasyon faaliyetleri elbette ki olabilir ve katılımcılar fiziksel ve zihinsel beceriler sergileyebilirler. Turizm faaliyetlerinde yetenekler ön plana çıkmıyor. Örneğin, bir yürüyüşe katılma ya da bir hedonik etkinlik olma yeteneğini sergilemeyi beklemek bir mesele değildir. Boş vakit geçirmek ve dinlenme zamanlarını geçirmekle ilgilidir.

1.2.2 Rekreatyon ve Turizm Koşulları

Kırsal ve çevresel bölgelerde, tarım faaliyetleri hakim olduğu için peyzajlar terk ediliyor ve insanlar kasabalara göç ederler böylece bu bölgeler rekreasyon için cazip yerler olur. İklim değişikliği ve olumsuz etkisi üzerine artan endişe ile aşıtlardan gelen emisyonların çevre üzerinde olması, ziyaretçi taşımacılığı konularında incelenmelidir Ayrılmaz bir ağı bir parçası olarak ve arabaya veya uçağa yaratılmış alternatifler olarak, iklim değişikliği, yalnızca turizm endüstrisinin değil, aynı zamanda gezegenin de karşılaştığı en büyük uzun vadeli tehditlerden biridir. Potansiyel olarak, iklim değişikliği doğal çevreye bağlı olduğu birçok destinasyonun kaybedilmesine yol açabilir (ETC, 2006). Örneğin, iklim değişikliği, mercan resiflerinin gelecekteki sağlığı için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. (Grimsditch ve Salm, 2006). Karasal türler yeni iklim koşullarına uyum sağlayamıyor veya adapte edemiyorsa, yerel yok oluşlar oluşabilir. Vahşi ekosistemler iklim tarafından etkilenen değişiklikleri bilim adamları yıllarca izlemektedir. Bireysel türlerin iklim değişikliğine olan tepkileri başkalarıyla olan etkileşimleri bozabilir (Walther ve diğerleri, 2002). Kuş gözlemciliği (Avitourism), doğada bulunan en hızlı büyüyen turizm oldu. İklim değişikliği tehdidi de görüldü Alaska veya Antarktika'yı ziyaret eden insan sayısındaki artış, erimiş buz kütleleri ile insanlar Ortadan kaybolmadan önce bu alanları ziyaret etmede kararlı oldukları açıktır. İklim, literatürde turizmin doğal çekicilikleri başlığı altında ele alınmaktadır (Kozak, 2010: 127). İklim koşullarının elverişliliği bir bölgenin turist çekebilmesi için en önde gelen koşullardan biridir. Seçilen turizm çeşidine göre iklim beklentileri değişmekle birlikte hava sıcaklığı, nem, yağış ve rüzgâr gibi iklim olaylarındaki değişkenlik bir bölgenin turizm sezonunu ve sezon uzunluğunu belirleyici rol oynamaktadır. Bu nedenle bir destinasyonun iklim verilerinin bilinmesi söz konusu destinasyonda yapılabilecek turizm ve rekreasyon faaliyetleri

açısından bilgi sağlayacaktır. Bir turist destinasyonuna gitmek için söz konusu destinasyonun bir dizi iklim değerine sahip olmasını bekler (Güçlü, 2010a). Turizm faaliyetine ve aktiviteyi gerçekleştiren kişiye göre belirli farklılıklar göstermemesine rağmen, hedefin belirli bir iklim rahatlığına sahip olması beklenmektedir. Örneğin OECD üyesi ülkelerden turistlerin yılın en sıcak ayının ortalama sıcaklığının 21 °C olduğu yerleri kıyı turizmi için uygun buldukları tespit edilmiştir (Güçlü, 2010c: 116). Türkiye için yapılan çalışmalarda ise iklim konforunun sağlanabilmesi için ortalama sıcaklık değerlerinin 16,7 C ile 24,7 C arasında olması gerektiği hesaplanmıştır (Güngör ve Polat, 2012: 9). Daha çok coğrafya bilimcileri tarafından incelenen iklim konforu kavramı üzerinde uluslararası literatürde farklı çalışmalar bulunmaktadır. Bununla birlikte, turizm açısından kavram çok önemli olmasına rağmen, bu alandaki turizm literatüründe yeterli çalışma bulunmamaktadır. Coğrafya alanındaki araştırmacıların turizm iklimi konfor analizlerini yaptığı söylenebilir. (Güçlü, 2010a; Güçlü, 2010b; Güngör ve Polat, 2005). Söz konusu çalışmalarda bir bölgenin turizm açısından iklim konforunun ne derece uygun olduğu değerlendirilmektedir. Bununla beraber dış mekân rekreasyon faaliyetlerinin göz ardı edildiği gözlemlenmektedir. Rekreasyon faaliyetlerinin uygulama biçimi ya da niteliğinin anlaşılması için geliştirilen yaklaşımlar, kapsam, sınırlılık ve tanımsal olarak bir takım tartışmaları gündeme taşımıştır. Kılbaş (2010), rekreasyonu aile ve eğitim gibi bir kurum olarak görmektedir. Kılbaş'a (2010) göre rekreasyon, insanların davranışlarını öğretmede ve davranışlarını şekillendirmede hiç kuşkusuz önemli bir rol oynamıştır. Currel (2005), rekreasyonun önemini vurgulayarak, rekreasyon hizmetlerinin artışı ifade etmeye çalışarak, toplum için önemli sorunların üstesinden gelmek ve onları daha sağlıklı bir ruh haline dönüştürmek için ekililiğin vurguladı. En iyi ihtimalle, park, rekreasyon ve turizm organizasyonları dünyayı daha iyi bir şekilde

değiştirebilir. Toplumsal yeniden canlandırma, çevresel ve tarihsel eğitim, uygunluk ve doğaya bağlılık için güçlü güçler olabilirler. Ancak, bu büyük potansiyel sadece güçlü, etkili örgütlerle gerçekleştirilebilir. Rekreasyonun en önemli uygulama alanlarından biride doğal güzellikleri ile zengin Turizm kentleridir. Alternatif spor turizminde eğlence etkinlikleri çeşitlilik göstermektedir. (Kaya tırmanışı, hiking, treaking, günü birlik doğa yürüyüşleri, dağ bisikleti, tur kayağı, vs).(Gazi 2008, 52-55.)

1.3 REKREASYON ETKİNLİKLERİNİN SINIFLANDIRILMASI

Rekreasyon etkinliklerinin sınıflandırması, hangi amaçlarla gerçekleştirildiğinin bilinmesini sağlayabilecektir. Amaçların bilinmesi, etkinliklerin kimlere yönelik olduğu ve hangi mekanlarda gerçekleşeceğini ortaya koyabilecektir. Örneğin, toplumda hâkim olan tüketim kültürünün doğal bir sonucu olarak; alışveriş, sosyalleşme amacı taşıyan aktivitelerin başında gelmektedir. Yapılan çalışmalarda da (Guiry vd., 2006; Hart vd., 2007; Kim, 2008) ekonomik anlamda alışverişin artık ihtiyaçların karşılanmasından çok bir haz duyma, gösterişçilik ve eğlence aracı olduğuna değinilmektedir. Haz ve eğlenme amaçlı yapılan bu alışveriş türü literatürde “Rekreatif alışveriş (Recreational Shopping)”, “Gösterişçi Alışveriş (Hedonic Shopping), Haz Tatminine Yönelik Alışveriş (Pleasurable Shopping) olarak da tanımlanmaktadır (Argan, 2007; Hart, 2007). Bu tür alışveriş aktiviteleri rekreasyon faaliyetleri içerisinde gösterilmektedir. Görüldüğü üzere rekreasyon etkinlikleri ticari boyutu düşünüldüğünde önemli bir ekonomik unsur olduğu düşünülebilir. John ve Donald (1994), eğlence faaliyetlerinin bölgesel kalkınmaya olan ekonomik katkısını da incelediler. Anket, yerel halkı ziyaret ederek ve üretimde artışla rekreasyon gezilerinde rekreasyon faaliyetlerine odaklandı.Sonuç olarak rekreasyonun ekonomik katkılarının geliştirilmesi

için kişilerin harcama davranışlarının incelenmesi ve buna göre rekreasyon aktivit ve hizmetlerinin sunulması gerekliliğine vurguda bulunulmuştur. Bir diğer taraftan rekreasyonun ekonomik kazanımlar yaratırken ortaya çıkan olumsuz etkiler oluşturduğunu söyleyen yaklaşımlar mevcuttur. Aytaç'a (2006) göre; boş zamanın insanların yaşam süreleri içerisindeki yeri önemli derecede artmıştır. Bu artış, boş zamanın rekreasyon aktiviteleri ile tüketime özendirdiği boş zaman kavramının gelişim sürecinde öncelikle mücadele sonucu sonraları ise verimliliği artırıcı etkisinin görülmesi üzerine bilinçli olarak sermaye desteklenmesiyle gerçekleştiği söylenebilir. Robinson (1972) rekreasyon türlerini **teknolojik** ve **doğa** temeline dayanarak ikiye ayırır. Bu anlamda teknoloji amaçlı olan alanlar ya da ürünler insan tarafından gerçekleştirilir ve mühendislik temelli olmaktadır. Mclean, Hurd ve Rogers (2005) rekreasyonu **kar amaçlı olan** ve **kar amaçsız** olan etkinlikler bağlamında değerlendirerek kar amaçlı rekreasyonu ticari rekreasyon olarak vurgulamıştır. Ticari rekreasyon, insanların belirli bir ücret ödeyerek katıldıkları etkinlikleri içermektedir. Ayrıca ticari rekreasyon çeşitliliği en çok kendisini turizm hareketliliği içerisinde bilinmektedir. Görüldüğü üzere rekreasyon türleri etkinlikler bakımından oldukça kapsamlı bir alanda ele alınmaktadır. Dolayısıyla rekreasyon türleri, net bir biçimde sınıflandırılmamanın yanı sıra; literatürün bir kısmında şekil açısından belirli kategorilere göre sınıflandırmalara ayrılmaktadır.

Örneğin, Hazar (2003) rekreasyonu fonksiyonel açıdan aşağıdaki şekilde sıralamıştır:

- a. *Ticari Rekreasyon:* Rekreasyon, insanların tüm rekreasyon faaliyetleri için belirli bir ücret karşılığında yaptıkları rekreasyon türüdür.

- b. *Estetik rekreasyon*: Genel olarak, yüksek gelir, eğitim ve kültür seviyesindeki insanların katıldığı faaliyetlerden oluşur.
- c. *Sosyal rekreasyon*: insan ilişkileri kurmayı amaçlayan rekreasyon faaliyetleri.
- d. *Sağlık rekreasyonu*: Sağlık koruma, tedavi amaçlı eğlence aktiviteleri içerir.
- e. *Fiziksel rekreasyon*: Kapalı ya da açık alanlarda aktif katılımı gerektiren sportif rekreasyon etkinlikleri kapsamaktadır.
- f. *Sanatsal rekreasyon*: İnsanların sanatsal becerilerini geliştirici ve arttırıcı aktiviteleri içermektedir.
- g. *Kültürel rekreasyon*: Katılımcıların bilgi ve becerilerini arttırmaya yönelik rekreasyon faaliyetleridir.
- h. *Turistik rekreasyon*: Diğer rekreasyon fonksiyonlarının turistik amaçlı kullanılması sonucu ortaya çıkan rekreasyon çeşididir.

İKİNCİ BÖLÜM

DÜNYADA REKREASYON TURİZMİ

2.1 ABD'DE REKREASYON TURİZMİ

Amerika Birleşik Devletleri, dünyanın en çok ziyaret edilen ikinci ülkesidir. Her 30-40 milyon yıl ABD'yi ziyaret ediyor. ABD'deki turizm, her yıl milyonlarca yerli ve yabancı turiste hizmet veren güçlü bir endüstri haline geldi. Turistler doğa, şehirler, önemli olaylar ve eğlence tesislerinin harikalarını görmek için ABD'yi ziyaret ediyor. 1990'ların başından itibaren ana turizm merkezleri New York, Chicago, Washington ve San Francisco'dur. 2007'de ABD'ye gelen ziyaretçi sayısı 56 milyon kişiye ulaştı. 2008 yılında ABD'de en çok ziyaret edilen yer New York Manhattan'da Times Square idi (35 milyon kişi). ABD'de her yıl 50 milyondan fazla turist çeken 50 milli park bulunmaktadır. Bunların en ünlüsü, Yellowstone, Yosemite, Sequoia, Glacier, Büyük Kanyon, Batıdaki Colorado ve Büyük Smoky Dağları'dır. ABD'de Pop Kültürü (müzik, film, televizyon ve tema parkları) seyahat hizmetlerinin satışı için çok önemlidir. Böylece, görülmesi gereken yerler şunlardır: Özgürlük Heykeli ve Florida Keys Ulusal Deniz Koruma Alanı, St Helens Dağı Ulusal Volkanik Anıtı. Bu tarihi ve kültürel mekanların çoğu, ana ulaşım merkezlerine yakın bölgelerde yer almaktadır. XIX ve XX yüzyılın başlarında Amerika Birleşik Devletleri'nde hızlı bir kent büyümesi vardı. XX yüzyılın başlarında otomobillerin geniş yayılma nedeniyle daha fazla erişilebilir oldu. Amerika Birleşik Devletleri'nde turizmin gelişmesindeki diğer bir adım, 1945-1969 yıllarında hava yolculuğunun yaygınlaşması oldu. 2007 itibariyle turist sayısı 56 milyonu aştı ve turizm geliri 122.7 milyar dolara ulaştı. Amerika'da gezi turizmi oldukça gelişmiştir, her yıl 50 milyondan fazla yolcu buraya geliyor. Amerika Birleşik Devletleri'nde büyük bir eğlence potansiyeline ve çok sayıda

cazibe merkezine ve müzelere sahiptir. Dünyanın en popüler on müzesinden dördü Amerika'da. Amerika genelinde özel yön gezi turları etnografik turlar. Kızılderililerin geleneksel ikamet yerlerine, İnkalar İmparatorluğu'nun antik kentlerine, Aztekler ve Mayalar'a ziyaretleri içermektedir. İşadamları, yatırım fırsatlarını araştırmak, mal ve hizmet satın almak için toplantılara, konferanslara, sergilere katılmak üzere Amerika Birleşik Devletleri'ne geliyor. Yani, 62 milyondan fazla uluslararası turist ABD'yi ziyaret ediyor, Ticaret açığını 153 milyar dolar azaltarak 42 milyar dolara indirdi.(www.geograf.com; studeasy.in.ua 2018) ABD'de, 19.yüzyılın milli park hareketi, dağ ve Milli Parklar veya Ulusal Anıtlar olarak korunan diğer manzaraların birçok alanını gördü ve bunlar 20.yüzyılın başlarında ağır bir şekilde ziyaret edildi.Rekreasyon ve turizm sadece eğlenceden daha fazlası: hem büyük şirketler hem de bireysel refahın sıkça belirtilen bileşenidir. Ekonomik açıdan, seyahat ve turizmin dünyadaki ekonomik faaliyetlerin yüzde 10'undan fazlasını oluşturduğu tahmin edilmektedir; Amerika Birleşik Devletleri'nde seyahat ve turizmin gayri safi yurtiçi hasılasının yüzde 12'sinden fazlasını ve istihdamın yüzde 13'ünden fazlasını oluşturduğu tahmin edilmektedir (Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi 1999). İç batı bölgeleri'nin kırsal bölgelerde rekreasyon sektörü, geleneksel endüstrilerinden biraz daha fazla olan doğrudan istihdamın yüzde 4,5'ine katkıda bulunuyor (Crone ve Haynes 1999). Alaska'da rekreasyon ve turizmin önemi benzer örüntüleri yansıtıyor. Alaska'da, ziyaretçiler yılda yaklaşık 1 milyar dolar harcıyorlar (Alaska Ticaret ve Ekonomik Kalkınma Bölümü) ve turizm “eyaletin ikinci en büyük endüstrisi” olarak tanımlanıyor (Egan 2000). Rekreasyon ve turizmin önemi yaygın olarak kabul edilmekle birlikte, ölçeğin tahminleri ve bu faaliyetlerin göreceli önemi tartışılmaya devam etmektedir; çünkü rekreasyon ve turizm, rutin olarak rapor edilen istatistikler ile “geleneksel” ekonomik sektörler değildir (Smith 1998).

Sezonluk turizm, Alaska ekonomisinin bir bütün olarak durgunlaştığı bir dönemde 1990'larda genişleyen Alaska ekonomisinin birkaç sektöründen biriydi (Goldsmith 1999, Parks 1999). Goldsmith (1997), Alaska'nın ekonomisi içinde, Alaska'nın bir devlet haline geldiği zamandan beri sürdürdüğü sürdürülebilir performansın izini sürüyor. Bazı durumlarda, rekreasyon ve turizm uzun zamandır doğal kaynakla ilgili ekonominin bileşenlerini yeterince dikkate almamıştır. Kesin tanımların oluşturulmasının zorluğu ve rekreasyon ve turizm sektörüne ilişkin tutarlı ve açık verilerin olmaması, bir ekonomik sektör olarak bu faaliyetlerin ekonomik boyutlarını ve dinamiklerini anlama çabalarını zorlaştırmaktadır. Sakinlerin rekreasyon faaliyetleri kendi içinde ek gelir getirmiyor olsa da yerel ekonomilere, rekreasyon fırsatlarına ve çevre olanaklarına sık sık göç ve turizmin belirlenmesinde önemli faktörlerdir. Sonuç olarak eğlence hizmetleri için kaynak yönetimi, büyük olasılıkla yerel ekonominin büyüklüğünü ve yapısını etkileyecektir. Aynı derecede önemli olan turizm genellikle yerel ve bölgesel ekonomiler için bir ihracat sektörüdür. Yani, turizm, yerel ekonominin “ikincil” bileşeninin bağlı olduğu yeni istihdam ve gelir sağlayan ekonomik faaliyetlerin bir parçasıdır. Bununla birlikte, bir ekonominin “temelini” neyin oluşturduğu hakkında farklı görüşler vardır. Arazi yönetim faaliyetlerinin yerel ekonomik yapı üzerindeki etkileri konusunda da belirsizlik (ve anlaşmazlık) vardır. Önemli olan, işlerin yaratılması gibi turizmin net ekonomik faydalarının, prensipte geleneksel ekonomik “temel” sektörlerle benzetilmesidir. Diğer şeylerin yanı sıra, ödenen ücretler ve gerekli becerilerde de (metal bazlı sanayilere kıyasla) belirgin ve muhtemelen önemli farklılıklar vardır. Ancak değişen sosyal ve ekonomik koşullara ilişkin farkındalığın bir parçası, ekonomilerin nasıl genişlediğinin ve değişimin dinamik belirleyicilerini anlama ihtiyacının kabul edilmesidir.

Yeniden yapılanma ve turizm, Alaska'nın ekonomik dinamiklerinin önemli bir bileşenidir. (See Crone and others 1999)

Washington Ekoloji Dairesi, Washington'un Pasifik kıyısı için bir denizel alan planı (MSP) geliştirmek için çaba sarf ediyor. Plan, Valilik Ofisi, Washington Doğal, Rekreasyon Komisyonu, Kaynaklar Dairesi (DNR), Washington Balık ve Yaban Hayatı Dairesi (DFW), Washington Denizi Hibe ve Washington Eyalet Parklarını içeren bir kuruluş ekibi ile koordineli olarak geliştiriliyor. Planlama süreci aynı zamanda kıyı paydaşlarını, kamu ve yerel, kabile ve federal hükümetleri de içerir ve yürütür. Özellikle, Washington Kıyı Deniz Danışma Konseyi (WCMAC) planın geliştirilmesi konusunda tavsiyede bulunuyor. WCMAC, Valilik'te kurulan ve çeşitli paydaş menfaatlerinden oluşan 26 üyeli bir danışma grubudur. Bu çabaya destek olarak, DNR, endüstrinin deniz ekonomisinin beş ana sektörü hakkında raporlar geliştirmek için Endüstriyel Ekonomi, Incorporated ve BST Associates'i kurmuştur: su ürünleri yetiştiriciliği; balıkçılık; yenilenebilir enerji; rekreasyon ve turizm; ve nakliye konularını içerir. Bu raporlar devlet kurumlarına, WCMAC'a ve diğer paydaşlara deniz ortamında ekonomik açıdan önemli faaliyetlerle ilgili eğilimleri ve potansiyel sorunları anlamalarına yardımcı olmaya yöneliktir. Bu rapor rekreasyon ve turizm sektörüne odaklanmaktadır. Mevcut ekonomik faaliyetler, faaliyetteki başlıca eğilimler ve potansiyel gelecekteki kaynak kullanımları ve ihtiyaçları hakkında genel bir bakış sağlamak için kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgileri sentezlerden oluşmaktadır. Buna ek olarak, rapor, sektördeki kritik veya güncel konuların altını çizmek için sektörün uzmanları ve ilgili devlet kurumlarının perspektiflerini ve bakış açılarını da göz önünde bulundurur - sektördeki veya diğer sektörlerdeki mevcut veya gelecekteki herhangi bir olası ihtilaf da dahil olmak üzere ve

bunlara değinmek için denizel mekansal planlamanın ve sorunları belirler (www.msp.wa.gov 2018).

Washington Pasifik kıyısı çoğunlukla kırsaldır ve turizme, rekreasyona ve doğal kaynaklara (örneğin, ticari balıkçılık ve kereste) dayalı bir ekonomi tarafından desteklenmektedir. Bölgede dört ilçe bulunuyor: Jefferson, Clallam, Grays Harbor ve Pacific. 2013 yılında, bu ilçelerin toplam nüfusu 194.000 veya eyalet nüfusunun yüzde üçüdür (Census Quickfacts 2014). Son yıllarda, bu bölgelerdeki nüfus artışı ve ekonomik büyüme, devlet ortalamasının altında olmuştur. Olimpiyat Kıyısı Ulusal Deniz Koruma Alanı, çalışma alanının kuzey yarısının çoğunu oluşturur ve kuzeyde Copalis Nehri'nin ağzından kuzeye doğru uzanır. (Olympic Coast Ulusal Deniz Koruma Alanı 2014). Olimpik Milli Park, Clallam ve Jefferson County kıyılarının önemli bölümlerini kapsamaktadır. Çalışma alanındaki diğer deniz koruma alanları, federal olarak belirlenmiş olan önemli balık yetiştirme alanlarıdır (www.nwtteis.com).

2.2 TÜRKİYE'DE REKREASYON TURİZMİ

Dünyanın dört bir yanındaki hükümetler, seyahat ve turizm endüstrisinin büyük ekonomik potansiyelinin farkında hale geliyor. Seyahatin küresel doğrudan katkısı ve Turizm sektörü GSYH'ye göre 2,05 trilyon dolar oldu.2012. Bir ülkenin GSYİH'sine doğrudan katkısı, sakinleri ve yerleşik olmayanları iş ve eğlence amaçlı seyahat ve turizm harcamaları ile ziyaretçilere kültürel ya da eğlence etkinlikleri gibi şeylere yönelik harcamaları kapsamaktadır. Asya ve Avrupa arasında, medeniyetlerin kavşağında bir köprü olarak, Türkiye zengin kültürü, tarihi ve doğal güzelliği nedeniyle kendisini pek çok Avrupa ülkesi için ana hedef haline getirme konusunda çok başarılı olmuştur. Sektörün toplam GSYİH içindeki payı% 4 civarında iken, toplam katkısı 2012 yılında 32,3 milyar ABD dolarıdır. 2023 yılında, seyahat ve turizm sektörünün ekonomiye

doğrudan katkısının 60 milyar doları aşması beklenmektedir(World Travel & Tourism Council 2013). Türkiye, 2011'den 2013'e kadar hem hava taşımacılığı hem de turizm altyapısını geliştirdi. 2003'ten 2013'e kadar dokuz havalimanı inşa edildi. Bu sayı, toplam havaalanı sayısını 50'den fazla artırdı. Yukarıda belirtilen üç kategoriden, Türkiye Düzenleyici çerçeve alt endeksinde 4.62, iş ortamında 4.08 ve altyapı alt endeksinde, seyahat turizminde 4.63, insani, kültürel ve doğal kaynaklar alt endeksinde, toplamda 6,4'lük bir toplam puan ortalaması elde edilmiştir. (World Economic Forum; The Travel and Tourism 2013) Türkiye, 2011'de toplam 31,5 milyon uluslararası ziyaretçiye sahip olan, İtalya'dan sonra dünyanın en çok ziyaret edilen altıncı ülkesi haline gelmiştir. 2011 yılında Türkiye'nin uluslararası ziyaretçilerden toplam geliri, 28 milyar ABD Doları'ndan fazlaydı. Business Monitor International, Türkiye'nin gelişmekte olan bir pazar olarak küresel ekonomiden büyük fayda sağlayacağını gösteriyor (UNWTO, Ministry of Culture and Tourism, Turkstat 2013). Türk toplumunun yeni bir rekreasyon hayatının kurulması Türkiye Cumhuriyeti dönemin başlangıcı sayılabilir.

Üniversitelerde rekreasyon gelişimi uzun yıllara dayanmaktadır. Rekreasyon dersleri ilk kez ODTÜ-MARMARA ve GAZİ Üniversitelerinde faaliyete başladı. Rekreasyon alanındaki ilk kitabı Prof.Dr.Suat Karaküçük hazırladı. Eğlence döneminden sonra üniversitelerde konuşmaya başladıktan sonra, Turizm-Rekreasyon bağlantısı gündeme geldi. Türkiye'de günün koşullarında rekreasyon faaliyetleri; Gençlik ve Spor Genel Müdürlükleri, gençlik kampları, gönüllü kuruluşlar, spor salonu, fitness center, oyun kulüpleri vb. ve en önemlisi, Üniversiteler Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları bünyesinde kurulan Eğitim ve Rekreasyon Bölümleri tarafından yürütülmektedir. Son dönemlerde kampüs üniversitelerinde öğrencilere yönelik; rekreasyonel yarışmalar, eğlenceli tiyatro etkinlikleri, turnuvalar şeklinde kampus

rekreasyonları adı altında düzenleniyor. Gelişmiş ülkelerde üniversitelerde, bu organizasyonlar rekreasyon departmanları tarafından yönetiliyor. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Her yıl Gençlik Genel Müdürlüğü Spor, birçok uluslararası eğlence aktivitesi ve uluslararası spor müsabakaları da dahil olmak üzere turnuvalar şampiyonaları düzenliyor. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren spor federasyonları tarafından da benzer eğlence etkinlikleri düzenleniyor, halk için rekreasyon faaliyetlerinin politika ve planlanması hızlandı (Zorba.E,2005). Özellikle üniversiteler, yerel yönetimler ve kulüpler için yaşam kalitesini artırma çabaları, bu kurum ve kuruluşlar, insanlara boş zamanlarını verimli hale getirme imkanı veren rekreasyon kavramını öğretmekte ve çalışmalara hız vermektedir.Halkın işten, çalışma ortamından ilave rekreasyon faaliyetlerine katılımını sağlamak en temel hedeflerdendir (Zorba,E;1999). Bu hedefler doğrultusunda spor aktiviteleri, eğlenceli oyunlar, eğitici ve bilgi tabanlı oyunlar, rekreasyonun diğer boyutu, gelenek, görenek kültürel boyutu doğrultusunda uygulandığı rekreasyon etkinliklerine dahil edilebilecek faaliyetlerdir. Bunlar arasında yakındaki komşuların ziyaretleri, kahvehanede oyunlar ve sohbetler, piknik ziyaretleri, kırsal alanlar, park ziyaretleri, hamamlar, sinemalar, tiyatrolar ve diğer sanatsal aktiviteler ve aktiviteler bulunmaktadır. Bunlardan bazıları, serbest zaman faaliyeti ile toplumdaki bazı geleneklerin korunması açısından çok önemlidir. Rekreasyon, en önemli uygulama alanlarından biridir. Turizm, doğal çekicilik ve güzellik açısından turizm kentlerinin önemi çok büyüktür. Alternatif spor turizminde eğlence etkinlikleri çeşitlilik göstermektedir. (Kaya tırmanışı, yürüyüş, günlük yürüyüş, dağ bisikleti, turne, vb.). Türkiye'de alternatif turizm temelli rekreasyon spor turizmi gelişimine katkıda bulunmanın araştırılması, turizm mevsiminin uzatılması, ulusal ekonominin bakım ve tanıtımında önem taşıyacaktır(Zorba E, 2007).

Türkiyenin geleceğinde rekreasyon kavramının beklentilerine odaklanmak rekreasyon bölümünden mezun olan öğrenciler, niteliklerinin üst seviyelerini taşıyabiliyorlar. Çünkü kaliteli mezunlar sağlayabilecek rekreasyon bölümleri, ülkenin gelişiminde rekreasyon ile ilgili tüm kavramları olumlu yönde etkileyecektir. Bu nedenle, gelişmiş ülkelerin rekreasyon alanında yakından takip edilmesi ve kültürel değerlerin aynı zamanda kendi toplumsal değerlerimizle de gelişmesi, zenginliklerin de dikkate alınmasıyla sağlanmalıdır. Bu fikre dayanarak, Türkiye'nin rekreasyonunda gelişmiş ülkelerin seviyesine ulaşmak için gerekli olan tavsiyelere dikkat etmelidir(Zorba E 2005);

- Üniversitelerde kampüs rekreasyon kavramının geliştirilmesi
- Yasal düzenlemelerin yapılması için rekreasyonun çeşitlendirilmesi,.
- Yerel yönetim kanunlarının kaldırılması,
- Alternatif turizmde önemli yeri olan rekreasyon spor turizmi için, iş dernekleri ve müdürlükler arasındaki yasal düzenlemeler,
- Kitle iletişim araçlarının tanıtımı ve tanıtım farkındalık,
- Devletin ekonomik ve kültürel yatırımları destekleme ve geliştirme açısından önemi zevk,bilgi ve sevgi ortamında ülkeye katkıda bulunma olasılığı yüksektir

2.3 DİĞER ÜLKELERDE REKREASYON VE TURİZM

İstihdam açısından, GSYİH'ye katkı ve tüketici talebinin giderek artan bir unsuru olarak, turizm ve rekreasyon, Avrupa'nın en önemli sosyal ve ekonomik faaliyetlerinden biri haline gelmiştir. Bu faaliyetler gelir ve işleri, diğer kültürleri daha iyi anlamayı, kültürel ve doğal mirasın korunmasını ve altyapıya yatırım getirilmesini sağlayarak sosyal ve kültürel faydalar getirmektedir. Öte yandan, bazı turizm türleri ve bazı eğlence etkinlikleri, doğanın tahrip olmasına, peyzajların bozulmasına ve arazi, tatlı su, enerji ve kanalizasyon arıtma gibi kıt kaynak ve hizmetlere

yönelik rekabete neden olabilir. Buna ek olarak, ev sahibi nüfus geleneklerinin kaybına uğrayabilir ve turizm gelirlerine aşırı bağımlı olabilir. Bu sorunlar, nispeten kısa tatil mevsimlerinde ve genellikle nispeten küçük olan, tarım, endüstriyel kalkınma, balıkçılık ve büyüyen yerleşik nüfuslar gibi diğer ekonomik faaliyetlerden kaynaklanan çevresel baskılara maruz kalan belirli alanlarda turist faaliyetlerinin yoğunlaşmasıyla daha da kötüleşmektedir. Dünyanın nüfusu daha kentleştikçe ve özellikle Avrupa'da olmak üzere modern yaşamın sağlıksız etkileri, örneğin egzersiz eksikliği, obezite (ve diyabet gibi ilgili sorunlar) ve zihinsel sağlık problemleri (stres gibi) gibi endişe verici hale gelir. Doğaya erişim ve açık hava rekreasyonunun potansiyel faydaları, politika gündeminde daha yükseğe tırmanmaya başlamıştır. Bu sadece ormancılık, kırsal alan ya da park yönetimi gibi geleneksel politika alanlarını değil, giderek daha çok sağlık politikası alanlarını da ilgilendirmektedir (Jepson ve diğ 2005). Diğer insan faaliyetlerinden, turizm ve rekreasyondan daha fazlası, devam eden başarıları için doğal ve kültürel çevrenin kalitesine bağlıdır. Bununla birlikte, ülkeler veya belirli tatil alanları turizm ve rekreasyon için cazip yerler haline geldikçe, yönetilmeyen çevresel etkiler gelecekteki kazançları azaltabilir. Örneğin, 1990 yılında, Adriyatik Denizi'ndeki yosun vebalarının turizm ve balıkçılıkta kayıplarının 1,5 milyar euro olduğu tahmin edilmektedir (CEC, 1991). Dolayısıyla, turizm ve rekreasyon doğal çevreyi kendi varlıklarını tehdit edebilecek ölçüde etkileyebilir. Bu özellikle, ekonomik iyileşmeye yardımcı olacak bir “hızlı çözüm” olarak sürdürülebilir turizmin geliştirilebileceği Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde çok önemlidir. Böylece, tarım ve ormancılık ve balıkçılık gibi, turizm ve rekreasyon da çevreyi etkiliyor.

Avrupa'da turizm ve rekreasyonun etkilerini yönetmek için kullanılan mevzuat ve politika araçlarına örnekler;

- Turist sayılarındaki sınırlamalar: Danimarka'da planlama yetkilileri ve turizm endüstrisi arasındaki işbirliği, turizm gelişimini kontrol etmek amacıyla gerçekleştirilmektedir
- Çevre bilinci oluşturma: turistler, ev sahibi topluluklar ve tur operatörleri için, tel zincirleri tema parkları ve otomobil kulüpleri tarafından çok sayıda iyi uygulama rehberi geliştirilmiştir.
- Avrupa'daki Çevre Eğitimi Vakfı tarafından desteklenen belirli standartlara (örneğin, AB yönetmelikleri, belirli tesislerin sağlanması ve iyi plaj alanı yönetimi) sahip olan plajlara verilen 'Mavi Bayraklar', turistlerin kumsal seçimini etkilemiştir.
- İzleme eylemleri: Stratejinin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi için turizmin ve politika eylemlerinin etkilerini izlemek (örneğin, turizm politikalarının etkinliğini izlemek için göstergelerin kullanılması) hayati önem taşımaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AZERBAIJAN'IN REKREASYON TURİZM POTANSİYELİ VE SORUNLARI

3.1 METODOLOJİ

Araştırmanın amacı Azerbaycan'ın rekreasyon alanındaki potansiyelini, problemleri və imkanları ortaya koymaktır. Bu çerçevede bölümün birinci kısmında ikincil veri kaynakları kullanılmış, ikinci kısmındaysa biçimsel mülakat yöntemi ile konunun uzmanı ve bu alanda çalışan sekiz kişiden veri toplanmıştır. Mülakat soruların hazırlanmasında rekreasyon turizmi ile ilgili birinci ve ikinci bölümde yapılmış literatür incelenmesinden yararlanılmıştır. Veriler nitel analiz yöntemlerinden olan betimsel analiz yapılarak yorumlanmıştır.

3.2 AZERBAIJAN'IN REKREASYON TURİZM POTANSİYELİNE GENEL BAKIŞ

Azerbaycan Cumhuriyeti'nde 1995 yılında yapılan ekonomik rayonlaşmaya göre ülkemizde 10 ekonomik bölge ayrılmıştır: Abşeron, Guba-Xaçmaz, Şeki-Zaqatala, Dağlık Şirvan, Gence-Gazah, Yukarı Karabağ, Kelbecer, Laçın, Aran, Lankaran Astara, Nahçıvan. Ekonomik bölgeler benzer ekonomik yapılar, doğal kaynaklara ve popülasyonlara ayrılır. Ancak zamanla, kendi uzmanlık eğilimleri ve saha yapıları, tarım alanlarının gelişimi üzerinde değişebilir. Günümüzde turizm, dünya ekonomisinin dinamik olarak gelişen alanlarından biri olarak kabul edilmektedir. Dünya Turizm Örgütü (DTÖ), 21. yüzyılda uluslararası turizmin dünyanın önde gelen endüstrilerinden biri olacağını tahmin ediyor. Modern dönemde uluslararası turizm, petrol, petrol ürünleri ve otomotiv ihracatından sonra üçüncü sırada yer almaktadır. Bizim ülkemizde de turist olarak gelmek isteyenlerin ve onun sınırları dışına çıkmak isteyenlerin sayısını durmadan artması turizmin, özellikle de onun

en önemli unsurlarından biri olan rekreasyon turizmin geliştirilmesinin zorunluluğunu ortaya çıkarıyor. Ülke topraklarının toplam alanı%3.6 olan 8 milli park, 11 devlet doğal rezerv ve 24 devlet doğa koruma alanı bulunmaktadır (Məlumat toplusu – 2013;488).

3.2.1 Bakü-Abşeron turizm bölgesi

Abşeron ekonomik-coğrafi bölgesi, cumhuriyetin en ekonomik ve sosyal olarak gelişmiş bölgeleri olan Bakü ve Sumgayıt bölgesel birimleri, Abşeron ve Hızı idari bölgelerini kapsamaktadır. Hazar Denizi'ndeki Abşeron ve Bakü takımadaları da bu bölgenin bir parçasıdır. İlçenin toprakları uzun tepeli, dağ eteği düzlükleri ve alçak dağlardan oluşmaktadır. Deniz kıyısı okyanus seviyesinin 26 metre altındadır. Bölgede çok sayıda akarsız tuz gölü vardır. Kafkasya ve Azerbaycan'ın en büyük ve en çeşitli çamur volkanları,tarihte ilk insan yerleşim merkezlerinden biri olarak kabul edilen Gobustan bu bölgede yer almaktadır. Bu ekonomik bölgedeki düşük yağış nedeniyle, bitki örtüsü zayıftır ve türler bakımından zengin değildir. Yılda 150 mm'den 400 mm'ye kadar yağmur yağar. Yaz aylarında maksimum hava sıcaklığı + 40 ° C, kışın en düşük sıcaklık -13 ° C'dir (Seferov ve diğ 2006; 259).

Altiagaç, Hızı'da sadece dağlık ve orman bozkır bitkileri yayılır. Absheron'daki Sumgayıt Nehri'nde, kuzeybatıdaki Ataçay dışında daimi akan nehir yoktur. Altiagaç Milli Parkı, Azerbaycan Cumhuriyeti, Kuzey-Doğu, Hızı ve Siyezen ilçelerinin idari bölgelerinde yer almaktadır. 31 Ağustos 2004 tarihinde kuruldu. Büyük Kafkasya bölgesinde bulunan Milli Parkın bir kısmı, Abşeron ekonomik-coğrafi bölgesinin bir parçasıdır. Altiagaç Devlet Parkı, Altiagaç Devlet Tabiatı Koruma Alanı ve 11035 hektarlık bir alana yayılan devlet orman fonu arazileri temelinde kurulmuştur. Ataçay ve bazı küçük kolları milli parktan geçiyor. Parkın topraklarının çoğu ormanlarla kaplıdır. Burada ormanları oluşturan ana türleri Kafkas Meşesi, Kafkas Kayını ve Doğu Kayını gibi bir çok türler

vardır. Alanın florası alıç, böğürtlen, çakıl, böğürtlen, kalça vb. çalı bitki örtüsü dahildir. Altıağac Milli Parkı'nda, memeliler arasında karaca, boz ayı, yaban domuzu, vaşak, rattan, tavşan, tilki, sincap, canavar, kuş, sülün, alabahta, bildircin, çoban, çöl kartalı, kekik, ardıç vb. türlerle karşılaşılır. Azerbaycan'ın "Kırmızı Kitab" na dahil olan farklı Kafkas nüfusu türleri daha caziptir. (Müseyibov 1999 ;325).

3.2.2 Guba-Haçmaz turizm bölgesi

Guba-Haçmaz ekonomik-coğrafi bölgesi, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin kuzeydoğu kesiminde yer almaktadır. Yapı, Haçmaz, Guba, Gusar, Şabran ve Siyezen idari bölgelerini içermektedir. İlçenin yüzey yapısı, bir bütün olarak cumhuriyetin daha küçük modelini anımsatmaktadır. Arazinin mutlak yüksekliği Hazar Denizi kıyısında 26 m'den Bazardüzü zirvesine 4466 m- kadar artıyor. Bu ekonomik bölge, yoğun bir nehir ağına ve Büyük Kafkasların kar ve buzul sularından beslenen bol miktarda su kaynağına sahiptir. Ekonomik bölge topraklarındaki çeşitli doğal kaynaklardan Siyezen petrolü, çakıl, kum, kil en çok kullanılır. Bölge zengin bir tatil-dinlenme tesisine sahiptir. Guba ilinin Xaltan ve Cimi köyleri çevresindeki sıcak mineral kaynaklardan yerli ve çevre bölgelerin nüfusu yaz aylarında tedavi amacıyla kullanıyor. Galaaltı arıtma suyu ve tüm yıl boyunca sanatoryumu çok popülerdir. Yukarıda hakkında bilgi verdiğimiz Altıağac Milli Parkı'nın büyük bir bölümü işte bu ekonomik bölgenin topraklarında bulunduğu ve ekoturizm gelişimi için çok uygundur. Büyük Kafkasya'nın (Guba, Gusar, İsmayılı, Gebele, Oğuz ve Şamahı rayonlarının idari bölgeleri) respublikamıza ait bölümünde 115895 ha alanı tutan Şahdağ Milli Parkın bir kısmı bu ekonomik bölgenin sınırları içinde. İsmayılı ve Pirgulu Devlet Doğa Koruma alanları, Guba, Gusar, İsmayılı, Gebele, Oğuz ve Şamahı idari arazilerinde bulunan devlet orman fonu toprakları ve bu bölgelerin hüdudlarındaki yüksekliklerde yerleşen ve kullanışsız dağlık bölgesinde 8 Aralık 2006

yılında kurulan bu milli parkın oluşturulmasında amaç çok sayıda endemik ve tehlike altındaki türler ve sınır ötesi göçmen hayvanlar da dahildir. Bölge küresel önemli dağ ormanları ve yüksek dağlık bölgelerde bulunan otlaklar ekosisteminin restorasyonu, korunması ve yönetimi, toprağın verimli tabakasının korunması, arazi için karakteristik olan flora ve fauna türlerinin korunması, artırılması ve zenginleştirmenin yanı sıra, doğal kompleksin düzenlenmesi, bilimsel araştırmalar için daha elverişli koşulların yaratılması ve çevrenin izlenmesi, nüfusun ekolojik farkındalığı ve turizmin gelişimi için oluşturulmuştur. (Göyçaylı ve diğ 2007).

Milli Park topraklarının yüksekliğinin iklim çeşitliliği, bitki örtüsü, yaban hayatı ve toprak zenginliği üzerinde büyük etkisi olmuştur. Bu yerlerin ormanları zengin, büyüleyici ve güzel manzaraları ile meşhurdur. Burada rahatlama dikey değişimi ve parçalanması, karmaşık iklim koşulları ve toprak örtüsü biosenozun çeşitliliğine neden olmuştur. Ormanlar çoğunlukla Liberya ve Doğu meşelerinden, doğu fıstıklarından ve Kafkas gürgenlerinden oluşmaktadır. Parkın arazisinin geniş alanı nedeniyle, hem temiz hem de karışık ormanlara rastlanmaktadır. Ormanlarda karışık karık, siyah pembe, söğüt, kiraz, elma, armut vb. ağaçlar muşmula, alıç, böğürtlen, itbümü, zirinc vb. türler de yayıldı. Şahdağ Milli Parkı da yaban hayatı açısından zengindir. Burada kuşlardan sülün, karatavuk, güvercin, bildiricın, sarıköynək, çobanaldadan, karga, ağaçkakan vb., memelilerden karaca, yaban domuzu, boz ayı, çakal, tilki, tavşan, sincap, kurt, geyik rakun, vaşak, güderi, orman kedisi, keçi, keçi, porsuk vb. türler yayılmıştır. Arazide isimleri Azerbaycan Cumhuriyeti "Kırmızı Kitap" ına dahil edilmiş memelilerden vaşak, köpger vb., Kuşlardan berkut, çöl kartalı vb. bulunmaktadır. Burada doğa güzelliğinin rengareng, bitki ve hayvanlar aleminin zenginliği araziye çok sayıda yerli ve yabancı turistlerin cazibe yapılacağına, ekoturizm gelişimine umut veriyor. Tesadüfi değildir ki, Şahdağ Milli Parkı'nda 2200 ha arazide "Şahdağ kış-

yaz turizm kompleksi" inşa edilen bölgenin turizmüne önemli katkıda bulunmaktadır (Müseybov 1998).

3.2.3 Dağlık Şirvan turizm bölgesi

Dağlık Şirvan ekonomik-coğrafi bölgesi Büyük Kafkasya'nın güney-doğu bölümünün çok geniş yamaçlarını kapsamaktadır. İlçenin doğu ucu Gobustan ve güney kısmı Kur-Araz ovalarına gider. Çamur volkanları, Dağlık Şirvan'ın (özellikle Gobustan'da) kabartmaları için tipiktir. İlçenin toprakları çok yüksek sismisiteye sahiptir ve Şamahı, İsmayılı, Ağsu ve Gobustan'ın idari bölgelerini kapsamaktadır. Aran, Şeki-Zagatala, Guba-Haçmaz ve Abşeron ekonomik ve coğrafi bölgeleri ile komşudur. Bu ekonomik-coğrafi bölgenin nehirleri beyazdır. İşte bazı küçük rezervuarlar (Aşug Bayramlı, Ekokhan, Javanshir). Pirqulu ve İsmayılı devlet qoruqları artık hakkında yuxanda yazdığımız Şahdağ Milli Parkı'nın sınırları içinde olup, bu ekonomik-coğrafi bölgenin sınırları içinde bulunmaktadır. İsmayılı rayon erazisinde ilginç, eşsiz ve güzel doğal manzaralar, şırıltıyla akan Girdiman çayı, eski Lahıc ve Basqal yerleşim birimleri kendi esrarengiz güzellikleri ile her zaman olduğu gibi turistleri bugün de çekiyor.

Burada ekoturizm gelişimi için çok uygun koşullar var: karayolları, haberleşme hatları, gaz boru hattı ve yakın zamanda kullanıma girmiş Oğuz-Gebele-Bakü su hattının bu bölgeden geçmesi, Şamahı rasathanesi, Ağsu aşırımı ve yeni inşa edilen dinlenme kompleksleri bunu demeye esas verir (Məmmədov ve diğ 2002; 476).

3.2.4 Şeki-Zagatala turizm bölgesi

Şeki-Zagatala ekonomik-coğrafi bölgesi Rusya Federasyonu ve Gürcistan ile sınırlar. Yapı, cumhuriyete bağlı Balakn, Zagatala, Gah, Oğuz, Gabala ve Şeki'yi içermektedir. Cumhuriyetimizde Filizçay polimetallik yatağında bakır, kükürt, kurşun ve çinko bulunmaktadır. Nehir kozalaklarında çok

sayıda çakıl, kum ve diğer inşaat malzemeleri vardır. Birçok yağmur ve kar erimesi ilçede sel ve sellere neden olabilir. Burada arazinin% 27'si ormandır. Zagatala, Ilisu ve Gebele Eyalet Rezervleri de burada bulunmaktadır. 4 hektarlık bir alanda yer alan 4 odalı bir otel, Shaki'nin yakınındaki Kish köyündeki Maxal dinlenme alanında 30 kişiye kadar misafir ağırlayabilmektedir. Ormanda geziler ve yürüyüşler yapabileceğiniz rekreasyonel alanlar bulunmaktadır. Gah bölgesindeki Ilisu Devlet Rezervi bölgesi 9.2 bin hektardır. Korunan ana nesneler, orta tepedeki ormanlardır. 90 çeşit ağaç ve çalı, bazı endemik ve nesli tükenmekte olan bitki türleri de dahil olmak üzere yaklaşık 300 çeşit bitki vardır. Ilisu yatılı binasında, ilçe merkezine 10 km, Gümrükçay dağ nehri kıyısındaki rahat bir kır evi ve yüksek düzeyde hizmet veren bir otel kompleksi bulunmaktadır. 1929'da Büyük Kafkasya'nın güney yamaçlarında kurulan Zagatala Devlet Rezervi, Zagatala bölgesinde 23843 hektarlık bir alana sahiptir. Rezerv deniz seviyesinden 650-3646 metre yükseklikte bulunur ve Zagatala ve Balakan bölgelerini kapsar. Kışın dağlarda bolca kar yağar. Rezervin florası ve faunası çok zengindir. İlçenin idari merkezi olan Zagatala, Talaçay Nehri kıyısındaki deniz seviyesinden 535 metre yukarıda bulunmaktadır. Bu iklim ve güzel doğa için gerçek bir tatil şehridir. 15 ha alanda bir kültür ve rekreasyon parkı bulunmaktadır. Çok ilginç bir doğal anıt - 800 yıllık tahta ağaç burada bulunmaktadır. Yaz ziyaretçileri, Araba köyü yakınlarında bulunan "Lezzet" rekreasyon bölgesi, Aşağı Tala köyünde "Tala" otel ve Turgut moteline konaklayabilirler. Azerbaycan'ın kuzey-doğusunda, güney-batı ve batısı, Gürcistan, Kuzey ve Doğu ile yer alan Balaken bölgesi, dağların ve ovaların ikincil olduğu Rusya Federasyonu ile sınırdır. Normal sıcak, kuru, dağlık bölgelerde yağışların düzenli dağılımı ile ılıman sıcaklıklar görülür ve dağlarda soğuk kışlar görülür. Çok sayıda dağ nehirleri, pitoresk manzaralar ve Kateh Dağı'nın yanında güzel bir göl vardır.

İlçenin kuzey kesiminde, bölge ormanlarla kaplıdır. Yukarıda yazdığımız Zagatala Devlet Rezervinin yarısından fazlası da bu bölgede. Rezerv florası nadir bitkiler ve şifalı otlar da dahil olmak üzere 1.000'den fazla bitki içerir. Bu yerlerin faunası da zengindir. Siyah Kafkas ormanının geniş dağılımı burada belirtilmelidir (Seferov ve diğ 2006; 264).

3.2.5 Küçük Kafkasya turizm bölgesi

Küçük Kafkas coğrafi bölgesinin bünyesine cumhuriyet bağlı olan Gence, Naftalan, Hankendi, Şuşa şehirleri ve 20 idari köy bölgesi içerir. Azıh mağarası (Fuzuli bölgesi) dünyadaki en eski insan yerleşimlerinden biridir. Naftalan'daki arıtma yağı temelinde büyük bir resort sanatoryum kompleksi inşa edildi. Dağlık bölgelerin nehirleri büyük hidroelektrik rezervlerine sahiptir. Agstafaçay deryaları, Şemkir ve Serseng rezervleri vardır. Ünlü Göygöl, Hacıkend, Şuşa, Istisu'nun dinlence tesisleri, dağ ormanı ve dağ-çayır manzarasında yer almaktadır. Kür nehri kıyısındaki tugay ormanlarının alanı Mingçeçevir, Şemkir, Yenikent, su depolarının tikintisinden sonra çok küçülse de, düzen arazinin flora ve faunasının saklanması rolleri büyüktür. Goygol bölgesi, Gence'nin biraz güneyindeki Küçük Kafkas Dağları'nın eteklerinde yer almaktadır. Son derece güzel görünümü ile dikkat çeken bu bölgede iklim ılımandır. Genceçay ve Guşgara nehirleri balık bakımından zengindir. Bölgenin en yüksek noktası, deniz seviyesinden 3724 metre yükseklikte Murovdağ bölgesidir. Bölge turistler, özellikle ekoturistler arasında çok popülerdir. Gence şehri Ganja-Gazah ovalarında Genceçay kıyısında yer almaktadır. Nehir şehri iki kısma böler. Burada iki tür iklim vardır. Bir tür ılık-hafif yarı çöl ve kuru çöl iklimi ve ılıman bir iklimi vardır. 1139 yılında meydana gelen depremle Kepez dağının zirvelerinden biri uçarak bu araziden geçen Ağsu nehrinin önünü kesmiş ve şimdiki Göygöl gölü oluşmuştur. Küçük Kafkasya'nın orta dağlık, ormanlık ve kısmen subalp kuşakları'nın ekolojik sistemlerinin yanı sıra Goygol, Maralgot, Zeligöl ve

diğer dağ göllerinin muhafaza edilmesi ve öğrenilmesi amacıyla 1925 yılında Azerbaycan'da ilk koruk olan «Göygöl» Devlet Rezervi oluşturuldu. Orman ve dağ çayırlarından oluşur. Ülkenin endemik bitkisi Eldar şamının doğal olarak burada sadece dünyada bittiğine dikkat edilmelidir. Gence şehrinden biraz güneyde Murovdağın kuzey eteklerinde, deniz seviyesinden 1566 m yükseklikte bulunan Göygöl haklı olarak Azerbaycan gollerinin incisi sayılır. Büyüleyici güzelliği ve cazibesi ile buralar her zaman turistleri cezbetmektedir ve ülkemizdeki ekoturizm için en umut verici bölgelerden biri. Bu coğrafi bölgenin büyük bir kısmı Ermeniler tarafından işgal edildi ve bu topraklar ekolojik olarak soykırıma maruz kaldı. Ne yazık ki, işgal gerçeği hala var. (Əsgərov ve diğ 2011; 241).

3.2.5.1 Gence-Gazah turizm alanı

Gence-Kazak ekonomik-coğrafi bölgesinin bünyesine Kazak, Ağstafa, Tovuz, Gedebe, Şemkir, Daşkəsən, Samux, Göygöl, Goranboy bölgeleri ve cumhuriyet bağı olan Gence ve Naftalan şehirleri içerir. Bölge ekonomik ve coğrafi konum açısından çok elverişlidir. Daşkəsən ülkemizde cevher çıkarma merkezidir ve Küçük Kafkasya'nın kuzeydoğu eteklerinde yer almaktadır. Çeşitli doğal objeler - Şamlık, Gəmiş, Gudakdere, Kovdu ormanları "Azerbaycan'ın Doğal Anıtları" gibi devlet tarafından korunan tesisler listesine dahil edildi; Dağ keçileri, Ayı, Ahududu kaynakları; Narzan, Gızılca, Mormor, Çaldaş maden suyu kaynakları, rekreasyonun büyük gelişme olanaklarına sahip olduğu bu bölgenin sınırları içinde yer almaktadır. Tovuz bölgenin batısında yer almaktadır. Komşu Gürcistan ve Ermenistan sınırları var. Kur, Ahunca, Tovuz, Zeyem ve diğer nehirler bu bölgeden akmaktadır. Dağ yamaçlarında çok sayıda orman, yay, zengin bitki ve hayvan (canavar, tilki, tavşan, tırc, pamukçuk) türleri vardır.

Burada iyi ulaşım altyapısı, modern iletişim alımı, elektrik, gaz ve su ihtiyacının tatminkar olması, bölgenin elverişli coğrafi konumu turizmin gelişmesi için iyi bir zemin yaratır. Ağstafa bölgesi Büyük Kafkas dağlarının eteklerinde, Gürcistan ve Ermenistan sınırında bulunmaktadır. Bölgede birkaç küçük nehir ve Kür nehrinin bir kolu olan Agstafachay vardır. Candargöl Gölü de buradadır. Ağstafa'ya yaklaşık 20 km uzaklıktaki Tatlı köyünde Galaçma baharı, bölge sakinleri ve turistler için en gözde yerdir.

Kürçevresi alanlardaki tugay ormanlarını, Karayazı ovalığını ve Kür nehrinin orta seyrini korumak ve kurtarmak için 1978 yılında Kür çaymın kıyısında 4,9 bin ha alanda Karayazı Devlet Rezerv oluşturuldu. Ana korunan nesne devasa Tuğay ormanlarıdır. 1923 yılında 12000 ha alanda kurulmuş ve Ağstafa rayonu erazisinde yerleşen «Karayazı-Ağstafa» yasaklığının oluşturulmasında temel amaç Kafkas maralını, turacı, qırqovulu ve diğer nadir hayvan ve kuş türlerini korumak ve onların sayısını artırmaktır. Yasak, Kür Nehri'nin orta akışındaki Tugay ormanları Gürcistan sınırında yer almaktadır. Güzel doğa, zengin bitki örtüsü ve fauna, bu alanlarda ekosistem gelişimi için elverişli koşullar yaratmaktadır. Gazah cumhuriyetimizin batı sınırlarına yakın konumdadır. Bu bölgenin rahatlaması - dağlar, vadiler, nehirler bölgeye gizemli bir güzellik katıyor.

Bu bölgenin iki bağımsız idari bölge olan Gazah ve Ağstafa bölgelerine ayrılmasına rağmen, turizm ve ekoturizm gelişimi koşulları her iki bölgede de hemen hemen aynıdır. Kazak bölgesi topraklarında eski insanların yerleşim merkezleri fazladır: Avey Dağı'nda, Taş Salahlı ve Kemerli köyleri arasında, İncesu nehrinin vadisinde, Küçük Kafkasya'nın Kuzey-Doğu yamaçları Neandertallerin yaşadığı doğal mağaralar, Avey dağındaki Damcılı mağarasının yakınında kromanyon adamlarının

meskenleri doğal tarihi anıt gibi sadece yerli turistlerin değil yabancı turistlerin büyük ilgisini çekebilir (Əsgərov və dig, 2011; 243).

3.2.5.2 Kelbecer-Laçın turizm bölgesi

Kelbecer-Laçın ekonomik-coğrafi bölgesi Kelbecer, Laçın, Gubadli ve Zengilan bölgelerini içerir. Bölge Ermenistan ve İran tarafından sınırlanmıştır. Bölge, çoğunlukla Karabağ volkanik platosunu, Karabağ dağlarının batı yamaçlarını, Doğu Goyçe Dağları'nı ve Araz yamaçlarını kapsamaktadır. Bölge, 1992-1993 yıllarında Ermeni işgalciler tarafından işgal edildi. İşgalciler sadece insanlar için değil, aynı zamanda doğa ve flora ve fauna için de soykırım yaptılar ve işgal bugün devam ediyor. Yukarı Karabağ ekonomik-coğrafi bölgesinin bünyesine Ağdam, Şuşa, Terter, Hocalı, Hocavend, Fuzuli, Cebail ilçeleri, Hankendi ve Şuşa şehirleri içerir. İlçenin farklı doğal koşulları ve kaynakları vardır. Bölgenin çoğunluğu, esas olarak Mezozoik volkanik ve kısmen tortul kayalar tarafından kaplanmıştır. Ziyaret ve Büyük Kırler (2725 m) yüksek bir dağlık bölgeye aittir. Şuşa Yaylası ve Daşalti Konisi, kireçtaşından oluşan tabakalardan oluşan doğal bir kaledir. Yıllık yağış miktarı 400 mm olup, dağlık ovaların hakim olduğu kuru subtropikal iklime sahiptir. Dağlık alanlar ılıman bir iklime sahiptir ve yağış 800 mm'ye kadar yükselir.

Yukarı Karabağ'da, Turssu ve Şırlan maden sularında endüstriyel öneme sahiptir. Şuşa kentinin yakınında, İsa'nın güzel pınarı herkesi etkiliyor. Ağdam, Terter ve Fuzuli bölgelerinin bazı köyleri dışında bu ekonomik-coğrafi bölgenin kalan toprakları Ermenistan ordusu tarafından işgal edilmiştir. (Məmmədov və dig, 2002; 492).

3.2.6 Aran (Kür-Araz) turizm bölgesi

Aran (Kür-Araz) ekonomik-coğrafi bölgesinin bünyesine Yevlah, Ağdaş, Ucar, Göyçay, Kürdemir, Hacıgabal, Zerdab, Berde, Ağcabedi, Beylegan,

İmişli, Saatlı, Salyan, Sabirabad, Bilesuvar, Neftçala idari bölgeleri, cumhuriyet bağlı olan Mingəçevir ve Şirvan kentleri daxildir. Bu ekonomik-coğrafi bölgenin önemli doğal kaynaklarından olan tugay ormanları (Kür ve Aras nehirleri boyunca dar bir şerit şeklinde uzanan) çok yerde kırılmıştır. Bu bölgeler tarihsel olarak kışlama yerleri olmuştur. XX yüzyılın ikinci yarısında petrol araması ile bölgenin Kür nehrine yakın yerlerinde - Mollakend köyü yakınlarında kazılmış petrol kuyusundan çıkan ve sıcaklığı + 90 ° C'ye yakın olan sıcak su kendi tedavi özellikleri ile bir çok hastalıkların ilacı olduğu için burada Kürdemir sanatoriumu inşa edilmiştir. Bölgenin arazisinde ulaşım ve iletişim düğümleri varlığı, restoran, kafe ve oteller turizmin gelişmesine zemin oluşturur (Müsebov, 1998; 24).

Genellikle, Gencebasar bölgesi Azerbaycan'ın birkaç bölgesini birleştiren, onların da benzer coğrafi iklim koşulları ve ortak tarihi vardır. Bakü'den 280 km mesafede bulunan ve bölgenin idari merkezi olan Yevlah şehri birçok yolların kesiştiği bir bölgede yer almaktadır. Buradan Mingəçevir, Şeki, Balaken, Gence ve Hankendi şehirleri doğrultusunda doğrudan yollar gidiyor. Tesadüfi değildir ki, bu yerler XII yüzyıla ait yazılı kaynaklarda "Karabağ'ın kapısı» adlandırılmıştır. Salyan bölgesi Azerbaycan'ın güney-doğusunda yer alır ve Lenkeran-Astara bölgesinin kapısı sayılır. Cumhuriyetin temel çaylarından sayılan Kür çayı bölgenin arazisinden akıyor. İlçenin doğu kısmı Hazar Denizi'nin kıyılarına açılıyor. 1969 yılında Şirvan ovalığının karakteristik bitki kompleksinin korunması ve çoğaltılması amacıyla, yarı ve sulu-bataklık ekosistemi ile seçilen arazide Şirvan Devlet Doğa Koruma alanı oluşturulmuştur. Burada doğudan Hazar denizi, kuzeyden Baş Şirvan kollektörü, diğer kolektörleri, çala (flamingo) gölü vb. olması, onların suyunun kışın donmaması bu yerlerde yaşayan ceyranları su ile tam sağlıyor. Kuşlar için de çok önemlidir. Milli Park'ta qaraşoranlı, şahsevdi ve duzlaq-çoğanlı yarı

bitkileri, yavşanlı-efemerli, yavşanlı, hos tekli, hububat-çeşitli otlı, efemerli, sahil kumlu ve çala- çim (deveotlu) bitki formasyonları daha fazladır. Ağcabedi ve Beylegan idari bölgesinde Ağgöl Milli Parkı oluşturulmuştur. Milli parkın oluşturulmasında temel amaç önemli su-bataklık topraklarını, bu bölgeye özgü olan yarı landşaftını, gölde ve çevresinde yerleşmiş soyu tehlikede olan fauna türlerini korumak, arazi için karakteristik olan bazı fauna türlerini geçmiş arazilerine reintraksiya etmek de çevrenin monitoringini, nüfusun ekolojik farkındalığı ve ekoturizmin gelişimi sağlamaktır. Beyaz göl cumhuriyetimizin en ünlü çöl-göl ekosistemi olup, göçmen ve yerli kuşların ve diğer hayvanların yaşadığı bölgelerden biridir. Bu gölün korunması uluslararası öneme sahiptir. Öyle ki, gölde isimleri Uluslararası Doğayı Koruma Birliği'nin "Kırmızı Liste" sına ve Azerbaycan Cumhuriyeti "Kırmızı Kitap" ına dahil edilmiş kuşların yerleşimi ile bağlıdır. Gölün korunmasında ilk adım 1964 yılında 9173 ha alanda Ağ göl Devlet Doğa Koruma alanı oluşturulurken atılmıştır. 1978 yılında göldeki 4400 hektarlık alana ciddi bir koruma statüsü verildi ve Ağ göl doğal koruma alanı yaratılmıştır. 2003 yılında Ağ göl Devlet Doğa Qoruğunun alanı 17924 hektara kadar artırılmış ve arazi Milli Park ilan edilmiştir. Milli Parkın topraklarında hafif sıcak bir yarı çöl türü vardır. Bu iklim koşulları, kuşların ve memelilerin yerleşimi için elverişli koşullar yaratır. Bazen göl suyunun donması, kuşların kışı için zorluk yaratır (Əsgərov ve diğ, 2011: 248).

3.2.7 Lenkeran-Astara turizm bölgesi

Astara, Lenkeran, Lerik, Masallı, Yardımlı ve Celilabad, ama burada her bölgenin kendine özgü bir özelliği vardır. Bu bölgelerde ekolojik turizmin geliştirilmesine yönelik beklentiler açısından: turizm altyapısının

mevcudiyeti, ulaşımın karşılanabilirliği, doğal-tarihi yerler vb. Böylece turizm potansiyelini ortaya çıkarmaktadır. Bu bölge, İran'ın güneydoğusundaki, İran'ın batıdan güneyini, Talış dağlarına, doğusundan Hazar Denizi'ne ve kuzeyden Kura-Araz ovasına kadar uzanmaktadır. Bölgenin toplam alanı 6,07 bin km²'dir, bu da cumhuriyet topraklarının% 7'sidir. Yağmurlu ve nemli subtropikal iklim koşulları Hazar kıyıları Astara, Lenkeran, Masallı ve Jalilabad ilçelerinde görülmektedir. Talış Dağları'nın dağ yamaçları nispeten düşük nemli, soğuk, soğuk, yarı çöl ve kuru çöl iklimidir. Aralık ve ocak aylarında da istikrarlı bir kar örtüsü var. Lenkeran'dan güneye doğru ilerlerken, bölgenin merkezi olan Astara'ya, batıdan Lerik'e, Masallı'ya geçer. Masallıdan ise güney-batıya doğru hareket ettiğinde Yardımlı ve daha kuzeye doğru gidildiğinde Celilabada ulaşmak olur. Bu yerlere seyahatin en uygun vakti turistin ne yapmak istediğinden göre değişir: plajda dinlenmek için en iyi zaman Haziran ayından Ağustos ayının sonuna kadardır. Ancak, haziran ayında Hazar Denizi suyunun biraz soğuk olduğu belirtilmelidir. Aynı zamanda, dağlık arazi, yaz sıcağından kurtulmak için çok elverişli bir iklime sahip olacaktır. Ülkenin yeşil alanlarından biri olan Lenkeran, Hazar Denizi'nin aynı adasının bulunduğu Hazar Denizi'nin güney kıyısında yer almaktadır. İlçenin toprakları 1539 km²'dir. Lankaran Astara, Masalli ve Lerik idari bölgelerinin idari bölgesidir. Rölyefine bağlı olarak, bölge öncelikle düzlüklerden ve bazı dağlık kısımlardan oluşan, güneye doğru azalmaktadır. Bölgenin iklimi nemli subtropiktir. En sıcak ay Temmuz (+40 ° C) ve en soğuk ay (3-4 ° C) Ocak ayıdır. Büyüleyici bir manzaraya ve eşsiz bir bitki örtüsüne sahip olan Lenkeran bölgesinin zengin bir florası ve faunası vardır. Talış Dağları'nda biten kalıntılar ve endemik ağaçlar tüm dünyada bilinir. Demirağacı, azat, ipek akasya, meşe, okaliptüs, adam tar ağacı, kadifemsi akça ağaç, nil, hirkan shumshan haklı olarak Lenkeran florasının incisi olarak kabul edilir. Doğa, bu güzelliği

bölgeye, görkemli dağları, mavi denizi, yeşil ormanları ve buralardaki insanların sağlığını sunmanın yanında vermiştir. Bölgenin dağlık arazilerinde 3 tedavi önemli kaynak vardır ki, onların mineral içeren sıcak suyu insanları tedavi edir. Zengin flora ve faunası ile ünlü olan ve bir parçası Lenkeran rayonunun erazisinde yerleşen Hirkan Milli Parkı, Kızılağaç korusu, Zuvand Eyalet Tabiatı Koruma Alanı ve Küçük Kızılağaç bölgenin zengin doğal alanları bulunmaktadır (Eminov 2000a).

3.2.8 Nahçıvan turizm bölgesi

Nahcivan ekonomik-coğrafi bölgenin sınırları Özerk Cumhuriyetin bağlı olan Nahçıvan, Culfa ve Ordubad şehirleri, Babek, Culfa, Ordubad, Sederek, Şerur, Şahbuz ve Kengerli idari bölgeleri içerir. Bölgenin İran, Türkiye ve Ermenistan ile sınırları bulunmaktadır. Naxçıvan Özerk Cumhuriyeti Dereleyez dağlarının güney eteklerinde ve Zengezur dağlarının günbatan semtinde bulunmaktadır. Deniz seviyesinden 600-1000 metre yükseklikteki arazisinin yüzde 30'undan fazlası ile dağlık bir arazidir. Burada iklim keskin kıtasal, yazın +43 ° C'den kışın -30 ° C'ye kadar değişen sıcaklıklar nem düşüktür. Bu yerlerin florası - fıstık, doğu meşesi, söğüt, ceviz, huş ağacı ve birçok bitki; faunasına ise - ayı, yaban domuzu, kurt, tilki, tavşan, dağ delesi, dağ keçisi, Küçük Asya muflonları olan dağ koyunları; kuşlar - Hazar Denizi, alpin çimen, dağ kabuğu ve dağ sediri ve s (Eminov 2000b; 32).

İran ve Türkiye ile sınırı boyunca Araz Nehri akıyor, bundan başka muhtar cumhuriyette yaklaşık 40 küçük ve orta uzunlukta çaylar - Ordubadçay, Elinceçay, Gilançay, Naxçıvançay, Arpaçay ve b. Burada dünya güzeli "yüzen adalar" olan Batabat gölü ile birlikte, Babek ve Culfa ilçelerinin topraklarını su ile sağlayabilen yapay göller de var. Bu göller deniz seviyesinden 1500 metre yükseklikte Kazançı köyü yakınlarında yerleşir. Muxtar Cumhuriyetin idari merkezi olan Nahçıvan şehri

Naxçıvançayın sağ kıyısında, deniz seviyesinden 1000 metre yükseklikte bulunmaktadır. Ordubad kuzeyde ve doğuda Ermenistan ve güneyde İran ile sınırlanmıştır. Bu bölge Özerk Cumhuriyet'in doğusunda yer almaktadır. İklim çok tartışmalı kış çok soğuk ve yaz sıcaktır. Zengin flora ve fauna, olağanüstü taze hava, birçok bitki ve lezzetli meyve burada büyür. Ordubad Milli Parkı, 2003 yılında ilçe idare topraklarının 12131 hektarlık alanında kurulmuştur. Milli Park'ın oluşturulmasında amaç arazide bulunan ekosistemlerin ayrı ayrı bileşenlerinin korunması, burada çeşitli hayvanların da dahil olmak üzere, endemik türlerin korunması yanında çevresel izleme uygulanması, nüfusun ekolojik eğitim, turizm için elverişli ortamın yaratılmasıdır. Milli Parkın bölgesinde ortalama yüksekliği 3200 metreye ulaşan Zengezur dağ silsilesi, özellikle de onun en yüksek zirvesi olan Gemikaya Küçük Kafkasya'nın en yüksek silsilesi ve zirvesidir (3906 m). Bu dağın mutlak yükseklikleri 2000 ila 3000 metre arasında değişmektedir. Eğimli yamaçlar, dar su bölünmeleri vardır. Aşınmış kayalar çok yaygındır. Soğuk dağdaki antik buzul kabartması, kabartmanın rahatlaması nedeniyle hiçbir dereceye kadar azalmaz. Genelde, İlandag, Ashabulkahf, Sirab, Nahajir volkanik menteşeleri, Nahçıvan'ın ekonomik-coğrafi bölgesinde turizm objeleri olarak kullanılabilecek ve turizmin gelişmesi için iyi beklentileri olan nadir ve eşsiz rahatlama biçimlerinden çok çekicidir (Regional Coğrafiya 2015).

3.4 AZERBAIJAN'IN REKREASYON TURİZMİ ALANINDA POTANSİYELİNİN VE SORUNLARININ ÖLÇÜLMESİNE YÖNELİK MÜLAKAT ARAŞTIRMASININ BULGULARI

Azerbaycanda rekreasyon turizm faaliyetleri düzenleyen 8 turizm şirketiyle mulakatlar düzenlenmiştir ve mulakatların sonuçları aşağıdaki gibidir.

TEZ TOURISM AGENCY

1. Lütfen faaliyette olduğunuz kurum ve faaliyetler hakkında bilgi verin. Rekreasyon turizminde ne yapıyorsunuz ve / veya yapmayı planlıyorsunuz?

Azerbaycan dahilinə turları nadiren düzenliyorlar. Genellikle yurtdışına turlar organize ediyorlar. Doğal alanlara turlar düzenliyoruz.

2. Ülkemizde hangi rekreasyon faaliyetleri en çok ihtiyaç duyulmaktadır?

Doğal alanlarda yapılan rekreasyon faaliyetlerine büyük ilgi var.

3. Etkinlik sırasında ve sonrasında Rekreasyon faaliyetlerine katılanlara ne tür hizmetler (ek hizmetler dahil) sunulmaktadır? Sigorta hizmetleri ve bazı kültürel alanlara yapılan geziler yer almaktadır.

4. Pazarlama alanında neler görüyorsunuz?

Daha çox online marketing faaliyetlerini internet siteleri(instagram, facebook ve google) üzerinden yapmaktayız.

5. Faaliyetinizde ne gibi sorunlarla karşılaşıyorsunuz?

Otel fiyatlarının aşırı olması, profesyonel olmayan personelin varlığı

6. Azerbaycan'ın rekreasyon turizmi potansiyelini (bölgeler dahil) nasıl değerlendiriyorsunuz?

Azerbaycanın kuzey bölgeleri (Guba,Şeki, Gebele,Gah ve Zagatala)

7. Azerbaycan'da rekreasyon turizminin sorunları nelerdir?

Fiyatların yüksek olması,denetimin zayıf olması(Her önüne gelenin turizm şirketi açabilmesi) ve sağlam rekabetin olmaması

8. Azerbaycan'da rekreasyon turizmi geliştirmek için ne gibi önlemler alınmalıdır?

Turizm şirketleri üzerinde devletin kontrolü,fiyatların kontrolü

9. Rekreasyon turizminde model olarak hangi ülkeleri düşünüyorsunuz?

Neden?Avstriya ve İsveç çünkü rekreasyon alanlarının geniş olması ve üst düzey alt ve üst yapı olanaklarına sahiptir.

BBT TOURİSM AGENCY

1. Lütfen faaliyette olduğunuz kurum ve faaliyetler hakkında bilgi verin. Rekreasyon turizminde ne yapıyorsunuz ve / veya yapmayı planlıyorsunuz?

Ülke dahiline ve yurtdışına turlar düzenliyoruz.Hiking,camping ve kültürel(folklor) turlar düzenliyoruz.

2. Ülkemizde hangi rekreasyon faaliyetlerine en çok ihtiyaç duyulmaktadır?

Hiking,trekking ve camping yüksek ilgi çekiyor.

3. Etkinlik sırasında ve sonrasında Rekreasyon faaliyetlerine katılanlara ne tür hizmetler (ek hizmetler dahil) sunulmaktadır?

Full board yiyecek hizmeti ,sigorta hizmeti ve eğlence aktiviteleri sunuyoruz.

4. Pazarlama alanında neler görüyorsunuz?

En güzel marketing yüksek hizmet kalitesidir bizim için bunun yanı sıra online marketing faaliyetlerinde de bulunuyoruz.

5. Faaliyetinizde ne gibi sorunlarla karşılaşyorsunuz?

Turistlerin aldatılması ürünlerin ve hizmetlerin (taksi) normal fiyatın üzerinde teklif edilmesi

6. Azerbaycan'ın rekreasyon turizmi potansiyelini (bölgeler dahil) nasıl değerlendiriyorsunuz?

Yüksek potansiyali bulunmaktadır özellikle kuzey,güney ve batı bölgeleri yüksek ponsiyele sahiptir.

7. Azerbaycan'da rekreasyon turizminin sorunları nelerdir?

Nitelikli personel eksikliği ve alt yapı sorunları

8. Azerbaycan'da rekreasyon turizmi geliştirmek için ne gibi önlemler alınmalıdır?

Yerel halkın turizm aktivitelerine katılımını sağlamak ve yerel halkın turizmden gelir sağlamasını teşvik etmek

9. Rekreasyon turizminde model olarak hangi ülkeleri düşünüyorsunuz?

Avrupadaki dağlık alanlara sahip ülkeler Avstriya ve İsveç çünkü önemli turist çeken bölgelerdir.

INTERFORCE TRAVEL

1. **Lütfen faaliyette olduğunuz kurum ve faaliyetler hakkında bilgi verin. Rekreasyon turizminde ne yapıyorsunuz ve / veya yapmayı planlıyorsunuz?**

Ülke dahili ve yurtdışı turlar düzenliyoruz.Camping ve hiking turları düzenliyoruz.

2. **Ülkemizde hangi rekreasyon faaliyetlerine en çok ihtiyaç duyulmaktadır?**

Daha fazla camping turlarına ilgi var

3. **Etkinlik sırasında ve sonrasında Rekreasyon faaliyetlerine katılanlara ne tür hizmetler (ek hizmetler dahil) sunulmaktadır?**

Tur için ekipmanlar, kısmı yiyecek ihtiyaçları,transfer ve sigorta hizmeti (özellikle tehlikeli araziler için) sunuyoruz.

4. **Pazarlama alanında neler görüyorsunuz?**

Online marketing sosyal medya üzerinden yapıyoruz ve en etkili marketing aracı olarak verdiğimiz kaliteli hizmettir.

5. **Faaliyetinizde ne gibi sorunlarla karşılaşıyorsunuz?**

Aşırı fiyat sorunu

6. **Azerbaycan'ın rekreasyon turizmi potansiyelini (bölgeler dahil) nasıl değerlendiriyorsunuz?**

Çok üst düzey potansiyeli var özellikle kuzey ve kuzey batı bölgeleri(Guba,Şeki, Gebele,Gah Zagatala)

7. **Azerbaycan'da rekreasyon turizminin sorunları nelerdir?**

Nitelikli personel eksikliği,halkın turizm ve çevre bilincinin zayıf olması

8. **Azerbaycan'da rekreasyon turizmi geliştirmek için ne gibi önlemler alınmalıdır?**

Güçlü turizm eğitimi,seminarları ve turizm bilinci oluşturma için faaliyetlerin yapılması

9. **Rekreasyon turizminde model olarak hangi ülkeleri düşünüyorsunuz?**

Türkiye ve Çek Cumhuriyeti model olabilir.Türkiyede rafting faaliyetleri gelişmiştir ve Çek Cumhuriyetindeki kaplıca turizmi üst düzeydedir (özelliklede Karlovy Vary).

EARTH TRAVEL

1. Lütfen faaliyette olduğunuz kurum ve faaliyetler hakkında bilgi verin. Rekreasyon turizminde ne yapıyorsunuz ve / veya yapmayı planlıyorsunuz?

Ülke dahili ve yurtdışı turlar düzenliyoruz.Camping ve Hiking turları düzenliyoruz.

2. Ülkemizde hangi rekreasyon faaliyetlerine en çok ihtiyaç duyulmaktadır?

Camping en çok tercih edilen rekreasyon faaliyetlerinin başında gelmektedir.

3. Etkinlik sırasında ve sonrasında Rekreasyon faaliyetlerine katılanlara ne tür hizmetler (ek hizmetler dahil) sunulmaktadır?

Faaliyetler için gereken ekipmanlar bunun yanı sıra extreme sigorta hizmetinide sunmaktayız.

4. Pazarlama alanında neler görüyorsunuz?

Online marketing faaliyetleri özellikle de instagram üzerinden ve bloggerler aracılığı ile bu faaliyetleri gerçekleştirmekteyiz.

5. Faaliyetinizde ne gibi sorunlarla karşılaşıyorsunuz?

Aşırı fiyat sorunu

6. Azerbaycan'ın rekreasyon turizmi potansiyelini (bölgeler dahil) nasıl değerlendiriyorsunuz?

Yüksek potansiyali bulunmaktadır özellikle kuzey bölgelerinde doğal ve tarihi alanlar rekreasyon için mükemmel zemin yaratmaktadır.

7. Azerbaycan'da rekreasyon turizminin sorunları nelerdir?

Nitelikli personel eksikliği,halkın turizm ve çevre bilincinin zayıf olması, nitelikli personel eksikliği ve alt yapı sorunları

8. Azerbaycan'da rekreasyon turizmi geliştirmek için ne gibi önlemler alınmalıdır?

Nitelikli personel sorununu çözmek gereken eylemlerin yapılması

9. Rekreasyon turizminde model olarak hangi ülkeleri düşünüyorsunuz?

Avrupa ülkeleri çünkü gelişmiş turizm alt ve üst yapısı ve üst düzey hizmet

10. **Ekleme istediğiniz herhangi bir şey varsa, buyurun.**

Her iş alanında işin profesyonellere bırakılması.

ONLINE TRAVEL

1. **Lütfen faaliyette olduğunuz kurum ve faaliyetler hakkında bilgi verin. Rekreasyon turizminde ne yapıyorsunuz ve / veya yapmayı planlıyorsunuz?**

3 yıldır faaliyet göstermekteyiz .İncoming ve outcoming turları organize ediyoruz.Doğal alanlarda yapılan hiking ve camping aktivitelerini organize ediyoruz.

2. **Ülkemizde hangi rekreasyon faaliyetlerine en çok ihtiyaç duyulmaktadır?**

Hiking ve camping en çok tercih edilen faaliyetlerdir.

3. **Etkinlik sırasında ve sonrasında Rekreasyon faaliyetlerine katılanlara ne tür hizmetler (ek hizmetler dahil) sunulmaktadır?**

Rekreasyon faaliyetlerin yanı sıra bazı kültürel turlar ve bölgenin kendine has yemeklerini denemek için kulinariya turlarında organize ediyoruz.

4. **Pazarlama alanında neler görüyorsunuz?**

Online marketingi ve bukletleri kullanıyoruz.

5. **Faaliyetinizde ne gibi sorunlarla karşılaşıyorsunuz?**

Otellerde ve diğer turizm tesislerinde düşük hizmet kalitesi,çevre kirliliği

6. **Azerbaycan'ın rekreasyon turizmi potansiyelini (bölgeler dahil) nasıl değerlendiriyorsunuz?**

Potansiyel çok yüksek çünkü ülkemiz rekreasyon için gereken doğa koşulları, doğal kaynaklar ve diğer kaynaklara sahiptir.

7. **Azerbaycan'da rekreasyon turizminin sorunları nelerdir?**

Düşük hizmet kalitesi ,çevre kirliliği ve çevre bilincinin zayıf olması

8. **Azerbaycan'da rekreasyon turizmi geliştirmek için ne gibi önlemler alınmalıdır?**

Doğal alanların koruyarak yıpranmasını önlemek,komple inkişafın sağlanması ve alt yapının geliştirilmesi

9. Rekreasyon turizminde model olarak hangi ülkeleri düşünüyorsunuz?

Çek Cumhuriyeti ve Almanya çünkü bu ülkelerde turizmin bu yönü gelişmiştir ve yeterli tecrübeye sahipler.

GRANATA TRAVEL

1. Lütfen faaliyette olduğunuz kurum ve faaliyetler hakkında bilgi verin. Rekreasyon turizminde ne yapıyorsunuz ve / veya yapmayı planlıyorsunuz?

Ülke dahiline bireysel ve grup şeklinde turlar organize ediyorlar.Camping,hiking ve tarihi alanlara kültürel turlar düzenliyorlar.

2. Ülkemizde hangi rekreasyon faaliyetlerine en çok ihtiyaç duyulmaktadır?

Camping,hiking aktiviteleri en çok tercih edilenlerdir.

3. Etkinlik sırasında ve sonrasında Rekreasyon faaliyetlerine katılanlara ne tür hizmetler (ek hizmetler dahil) sunulmaktadır?

Tur için gereken bazı özel ekipmanlar ekipmanlar ve kaliteli fotoğraf çekimi hizmeti sunulmaktadır.

4. Pazarlama alanında neler görüyorsunuz?

Online marketing faaliyetleri ve en etkili marketing aracı olarak verdiğimiz kaliteli hizmettir.

5. Faaliyetinizde ne gibi sorunlarla karşılaşıyorsunuz?

Düşük hizmet kalitesi

6. Azerbaycan'ın rekreasyon turizmi potansiyelini (bölgeler dahil) nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ülkemizin yüksek rekreasyon potansiyeli var özellikle kuzey ve kuzey batı bölgeleri(Guba,Şeki, Gebele,Gah Zagatala) önemli rekreasyondestinasyonları olabilir.

7. Azerbaycan'da rekreasyon turizminin sorunları nelerdir?

Fiyatların yüksek olması, hizmet kalitesinin düşük olması, nitelikli personel sorunu, turistlerin aldatılması ürünlerin ve hizmetlerin(taksi) normal fiyatın üzerinde teklif edilmesi

8. Azerbaycan'da rekreasyon turizmi geliştirmek için ne gibi önlemler alınmalıdır?

Fiyatların kontrol edilmesi,personele güzel kariyer imkanları sunmak, hizmet kalitesinin kontrol edilmesi ve bazı bölgelerde altyapı ve üstyapı çalışmaları

9. Rekreasyon turizminde model olarak hangi ülkeleri düşünüyorsunuz?

Türkiye örnek alınması gereken en uygun ülke çünkü yeterli turizm tecrübesi ve kusursuz hizmet kalitesine sahiptir.

CASABLANCA TRAVEL

1. Lütfen faaliyette olduğunuz kurum ve faaliyetler hakkında bilgi verin. Rekreasyon turizminde ne yapıyorsunuz ve / veya yapmayı planlıyorsunuz?

Ülke dahiline ve yurtdışına turların düzenlenmesi,uçak biletlerinin satışı ve viza desteği gibi hizmetleri sunmaktayız.Hiking,camping ve balıkçılık turları organize ediyoruz

2. Ülkemizde hangi rekreasyon faaliyetlerine en çok ihtiyaç duyulmaktadır?

Rekreasyon aktivitelerinden camping en fazla tercih ediliyor.

3. Etkinlik sırasında ve sonrasında Rekreasyon faaliyetlerine katılanlara ne tür hizmetler (ek hizmetler dahil) sunulmaktadır?

Aktiviteler için gereken ekipmanlar ve faaliyetlerden sonra mutlaka geribildirim alıyoruz.

4. Pazarlama alanında neler görüyorsunuz?

Marketing için sosyal medyayı kullanıyoruz ve bu hizmete başka bir şirkete uygulatdırıyoruz(outsourcing),televizyon programlarına sponsorluk etmeyi planlıyoruz, bukletleri kullanıyoruz.

5. Faaliyetinizde ne gibi sorunlarla karşılaşıyorsunuz?

Tecrübesizlik,yetersiz hizmet kalitesi ve turislerin aldatılması

6. Azerbaycan'ın rekreasyon turizmi potansiyelini (bölgeler dahil) nasıl değerlendiriyorsunuz?

İklim koşulları ve doğal kaynakları göz önünde bulundurursak yüksek potansiyelimizin olduğunu söyleyebiliriz.

7. Azerbaycan'da rekreasyon turizminin sorunları nelerdir?

Tecrübesizlik,yetersiz hizmet kalitesi ve alt yapı sorunları

8. Azerbaycan'da rekreasyon turizmi geliştirmek için ne gibi önlemler alınmalıdır?

Turizm faaliyetlerini dünya tecrübesi göz önünde bulundurularak yapılmalı,uygun bir kontrol sisteminin geliştirilmesi ve sağlam rekabet ortamınının yaratılması, turizm şirketlerinin vergi indirimi ve diğeri araçlarla teşvik edilmesi ve hava taşımacılığı alanında sağlam rekabetin oluşturulması ve ülke piyasasına girmesini önleyen sorunların ortadan kaldırılması .

9. Rekreasyon turizminde model olarak hangi ülkeleri düşünöyorsunuz?

Ziyaretçi sayısı ve turizm tecrübesini göz önünde bulundurursak en uygun ölkeler Fransa,İsviçre ve İspanyadır

TURİZM.AZ TRAVEL

1. Lütfen faaliyette olduğunuz kurum ve faaliyetler hakkında bilgi verin. Rekreasyon turizminde ne yapıyorsunuz ve / veya yapmayı planlıyorsunuz?

Ölke dahili ve ölke harici turlar düzenlemekteyiz. Hiking,camping ve kulnariya turları düzenliyoruz.

2. Ölkemizde hangi rekreasyon faaliyetlerine en çok ihtiyaç duyulmaktadır?

Hiking ve camping turları en çok ilgi gören rekreasyon aktiviteleridir.

3. Etkinlik sırasında ve sonrasında Rekreasyon faaliyetlerine katılanlara ne tür hizmetler (ek hizmetler dahil) sunulmaktadır?

Eğlence hizmetleri teklif ediyoruz.

4. Pazarlama alanında neler göröyorsunuz?

Online marketing faaliyetleri ve en etkili marketing aracı olarak verdiğimiz kaliteli hizmettir.

5. Faaliyetinizde ne gibi sorunlarla karşılaşöyorsunuz?

Nitelikli personel eksikliği ve düşük hizmet kalitesi

6. Azerbaycan'ın rekreasyon turizmi potansiyelini (bölgeler dahil) nasıl değerlendiriyorsunuz?

Çok üst düzey potansiyeli var özellikle kuzey ve kuzey batı bölgeleri(Guba,Şeki, Gebele,Gah Zagatala)

7. Azerbaycan'da rekreasyon turizminin sorunları nelerdir?

Nitelikli personel eksikliği,yetersiz altyapı

8. Azerbaycan'da rekreasyon turizmi geliştirmek için ne gibi önlemler alınmalıdır?

Fiyat kontrol sisteminin yaratılması,altyapının geliştirilmesi ve hizmet kontrol sisteminin geliştirilmesi.

9. Rekreasyon turizminde model olarak hangi ülkeleri düşünüyorsunuz?

Avrupadaki dağlık alanlara sahip ülkeler Avstriya ve İsveç çünkü önemli turist çeken bölgelerdir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Her geçen gün önemi artan ve kuşkusuz ekonomiye can veren sektörlerin başında gelen turizm sektörünün önemli kısmını oluşturan,diğer turizm çeşitlerine bakarsak bir çok turizm türleri ile ortak yanları bulunan,doğaya ,kültürel değerlere,tarihi kaynaklara dayalı turizm faaliyetlerinden oluşan,Eko turizm ve Sürdürülebilir turizm ile yakından ilişki içinde olan Rekreasyon turizmi şüphesizki turizm bilinci ve çevre bilincinin gelişmesinde büyük pay sahibidir.Bu turizm türünün ekonomik katkısını da göz önünde bulundurursak rekreasyon turizmi geliştirme olanaklarına sahip olan ülkelerin ne kadar önemli potansiyeli olduğu bellidir. Azerbaycanın rekreasyon turizminde potansiyelini ortaya koymak için yaptığımız araştırmanın sonucu olarak söyleye biliriz ki, Azerbaycan bu konuda aşağıdaki potansiyellere sahiptir.

1. Doğal kaynakların ve iklim koşullarının rekreasyon turizmi için uygun olması
2. Milli parklar, göller ve nehirler gibi rekreasyon faaliyetleri için uygun alanlarla zengin olması
3. Tarihi alanların zenginliği
4. Mutfağının zengin olması

5. Folklor,müziğ,el sanatları ve diğer kültürel değerler bakımından zengin olması
6. Rekreasyon bölgelerine yakın bölgelerde ulaşım olanaklarının zengin olması
7. Son zamanlarda devletin petrol dışı sektörlerle özellikle büyük dikkat ayırması
8. Son dönemde turistlerin ülkemize ilgisinin artması(özellikle Körfez ülkelerinden)
9. Bazı ülkelere uygulanan vize kolaylıkları
- 10.Asan viza sisteminin uygulanması

Azerbaycanın rekreasyon turizminde potansiyelini ortaya koymak için yaptığımız araştırmanın sonucu olarak söyleye biliriz ki, Azerbaycanın bu konuda bu gibi sorunları bulunmaktadır.

1. Yerel toplumda turizm bilincinin zayıf olması
2. Hizmet kalitesinin düşük olması
3. Fiyat kontrol sisteminin zayıflığı
4. Turizm şirketleri üzerinde denetimin zayıflığı
5. Nitelikli personel sayısının azlığı
6. Bazı arazilerde yetersiz alt ve üst yapı
7. Hizmet kalite kontrol mekanizminin olmaması
8. Çevre bilincinin zayıflığı
9. Sağlam rekabet ortamının olmaması
- 10.Uluslararası uçak şirketlerinin ülkede bulunmaması(bulunsada az sayıda olması)
- 11.Uçak fiyatlarının yüksek olması
- 12.Bazı bölgelerde aşırı fiyat sorunu

Azerbaycanın rekreasyon turizminde potansiyelini ortaya koymak için yaptığımız araştırmaya ve dünya tecrübesine bakarak aşağıdaki çözümleri önerebiliriz.

1. Fiyat kontrol sisteminin geliştirilmesi
2. Turizm şirketleri üzerinde etkili kontrol sisteminin geliştirilmesi
3. Sağlam rekabet ortamının geliştirilmesi
4. Hizmet kontrol mekanizminin geliştirilmesi
5. Turizm ve çevre bilincini geliştirici faaliyetlerin yapılması
6. Turizm şirketlerinin teşvik edilmesi(Vergi kolaylıkları ve diğer konularda)
7. Büyük uçak şirketlerinin ülkeye gelmesi için zemin hazırlamak

8. Rekreasyon için alt ve üst yapının geliştirilmesi
9. Nitelikli personel sıkıntısı için yeni turizm okullarının açılması
- 10.Rekreasyon ve diğer turizm alanlarında dünya tecrübesinden yararlanmak
- 11.Kariyer imkanlarının geliştirilmesi

Yapmış olduğumuz bu araştırmayla Azerbaycanın rekreasyon turizmi potansiyelini ve sorunlarını ortaya koymaya çalıştık.Dünya tecrübesine ve araştırma verilerine dayanarak çözüm önerileri sunduk.Yaptığımız araştırmanın Azerbaycan rekreasyon turizmi alanında çalışma yapacak akademisyenlere katkıda bulunması beklenmektedir.

KAYNAKÇA

ARGAN Metin. (2007), Eğlence Pazarlaması. Ankara: Detay Yayıncılık.

ÖMƏR Aytaç. (2006), Tüketimcilik ve metalaşma kısılcasında boş zaman, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11(1), s. 27-53

ƏLİZADƏ E.K., Tarixazər S.Ə(2015), Azərbaycan Respublikasının Coğrafiyası. III cild. "Regional Coğrafiya". Bakı, (2015),.

Azərbaycan Respublikasının inzibati - erazi bölgüsü. Məlumat toplusu. Bakı - 2013.

Bernes, C (Ed) (1993) The Nordic environment - present state, trends and threats, Nord 1993: 12, Nordic Council of Ministers, Copenhagen

Bristol Business School (1994) A handbook of good practice for sustainable tourism in walled towns. Bristol Business School, University of the West of England. Study for CEC DG XXIII, Bristol (unpublished report).

Cerit, E., (2008), “Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları Bünyesinde Rekreasyon Bölümlerinin Tercih Edilme Nedenleri ve Bölüm Öğrencilerinin Beklentileri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla, s.51

Clawson, M., and Knetsch, J L(1978), Economics of Outdoor Recreation, The John Hopkins University Pres, Baltimore 1978.

Gabriel D. Grimsditch and Rodney V. Salm (2006)Coral Reef Resilience and Resistance to Bleaching

Çoruh, Y., (2013), “Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Eğilimleri ve Rekreatif Etkinliklere Katılımına Engel Olan faktörler”, Gazi Üniversitesi

Crone, L.K.; Haynes, R.W.; Reyna, N.E. (1999). Different perspectives on economic base. Res. Note. PNW-RN-538. Portland, OR: U.S. Department of Agriculture, Forest Service, Pacific Northwest Research Station. 21p.

Currel, S. (2005). The March of Spare Time: The Problem and Promise of Leisure in The Great Depression, Pennsylvania: University of Philadelphia Press

David Gray (1971) This alien thing called leisure. Paper presented at Oregon State University, Corvallis, Oregon, 8 July, quoted in J. F. Murphy (ed.) Concepts of Leisure. Englewood Cliffs, NJ, Prentice-Hall, p. 42

Yüncü Deniz Rekreatif Yönetimi, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi, 2013, s. 3

Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi 1999

Ə.T.Əsgərov, B.Ə.Bilalov, Ç.G.Gülalıyev ‘Ekoloji Turizm (2011) (dərş vəsaiti).

ECC (1991) Europe 2000, outlook for the development of the Community territory.

Egan Timothy (2000) A land so wild, it is getting crowded. The New York Times. August 20; 10, 12.

Eminov Z.N. (2000a) COĞRAFIYA” (Məlumat kitabı) III hissə. Azərbaycanın fiziki və iqtisadi coğrafiyası. Bakı

Esfer Katayev(2015) – Yüksek Lisans Tezi İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Kırım'da Turizm Endüstrisi Ve Bölgesel Kalkıma Açısından Rekreasyon Ve Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi

Gian-Reto Walther, Eric Post, Peter Convey, Annette Menzel, Camille Parmesan, Trevor J. C. Beebee, Jean-Marc Fromentin, Ove Hoegh-Guldberg & Franz Bairlein(2002) article; Ecological responses to recent climate change

Goldsmith, S. (1997). Structural analysis of the Alaska economy: a perspective from Anchorage, AK: University of Alaska, Institute for Social and Economic Research.

Goldsmith, S. (1999) Alaska gross state product, 1961-98. Anchorage, AK: University of Alaska, Institute for Social and Economic Research 15 p.

Göyçaylı Şövqi, Nizami Əyyubov ve Nizaməddin Allahverdiyev (2007), Azərbaycan Respublikasının İqtisadi Və Sosial Coğrafiyası (Dərs Vəsaiti), Xəzər Nəşriyyatı, Bakı

GÜÇLÜ Melek (2010a). Ege bölgesi kıyı kuşağında iklim konforu şartlarının kıyı turizmi yönünden incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7 (1): 794-823.

GÜÇLÜ Melek (2010b). Sinop-Ordu kıyı kuşağında iklim konforu ve deniz turizmi mevsiminin iklim koşullarına göre belirlenmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 15 (23): 119-144.

GÜÇLÜ Melek (2010c). Doğu karadeniz bölümü kıyı kuşağında iklim konforu şartlarının kıyı turizmi yönünden incelenmesi. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 8 (2): 111-136

Guiry Mitchel, Magi Anne ve Lutz, Antonie, (2006). Defining and Measuring Recreational Shopper Identity, *Journal of the Academy of Marketing Science*, 34 (1), s.74-83

Güngör Sertaç. ve Polat Ahmet Tuğrul. (2005). Burdur ilinin turizm ve rekreasyon planlaması için iklim istekleri ve iklim konforu analizi. *I. Burdur Sempozyumu Bildiriler Kitabı*: 618-626.

Güngör Sertaç ve Polat Ahmet Tuğrul (2012). Bioklimatik konfor ve bioklimatik konfora sahip alanların coğrafi bilgi sistemleri yardımıyla tespitinde kullanılan yöntemler üzerine bir araştırma. *KSÜ Mühendislik Bilimleri Dergisi*, Özel Sayı: 8-13.

HART Farrell, A.M., STACHOW, G., Reed, G. ve Cadogan, J.W. (2007). Enjoyment of the Shopping Experience: Impact on Customers' Repatronage Intentions and Gender Influence, *The Service Industrial Journal*, 27(5), s.583-604

HART, Cadogan., FARRELL, Stachow, GRAZNY, Reed, (2007). Enjoyment of the Shopping Experience: Impact on Customers' Repatronage Intentions and Gender Influence, *The Service Industrial Journal*.

DONALD, Bakos, CABEL, John, (1994), The Conceptual Links Between Recreation Site Development and Regional Economic Impacts, *Journal of Regional Science*.

HAZAR, Atila (2003), Rekreasyon ve Animasyon, Ankara: Detay Yayıncılık Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, s.12-20

JAMES Maetzold (2002), National Alternative Enterprises and Agritourism Leader, USDA/NRCS, Washington, DC article; Nature-Based Tourism & Agritourism Trends: Unlimited Opportunities

DUMAZEDIER Joffre (1974) Leisure and the social system. In J. F. Murphy (ed.) Concepts of Leisure. Englewood Cliffs, NJ, Prentice-Hall, p 133.

KARAKÜÇÜK, Suat. (2016). Rekreasyon Bilimi, Gazi Kitabevi, Ankara

KARAKÜÇÜK, Suat, (2008) , Rekreasyon Boş Zaman Değerlendirme, Gazi Kitabevi, Altıncı Baskı,

KELLY Bricker, WILLIAM, Hendricks ve CAROL Aschenbrenner (2016)

Kılbaş, Ş. (2010). Rekreasyon (Boş Zamanı Değerlendirme), Gazi Kitabevi, 4. Baskı, Ankara.

Kim, H. ve Kim, Y. (2008). Shopping Enjoyment and Store Shopping Modes: The Moderating Influence of Chronic Time Pressure, Journal of Retailing and Customer Services, 15, s. 410-419

Korpela Hartig, (1996), “Restorative qualities of favourite places”, Journal of Environmental Psychology, 16: 221–233.

KOZAK, Nazmi. (2010). *Turizm pazarlaması*. 3. Baskı. Ankara: Detay Yayıncılık.

Lin, T. P. ve Matzarakis, A. (2011). Tourism climate information based on human thermal perception in Taiwan and Eastern China. *Tourism Management*, 32(3): 492-500.

Liukaityte, J. (2007). The need of the weather forecasts adapted for recreation in Lithuania, *Developments in Tourism Climatology*. A. Matzarakis, C.R. de Freitas ve D. Scott (Ed.) *Developments in Tourism Climatology*: İçinde 139-143. Freiburg: Commission on Climate, Tourism and Recreation-International Society of Biometeorology.

Matzarakis, A. (2007). Assessment method for climate and tourism based on daily data, İçinde *Developments in Tourism Climatology*. A. Matzarakis, C. R. de Freitas ve D. Scott (Ed.) *Developments in Tourism Climatology*: İçinde 52-58. Freiburg: Commission on Climate, Tourism and Recreation-International Society of Biometeorology.

McLean, D.D., Hurd, A.R. ve Rogers, N.B. (2005). *Recreation and Leisure in Modern Society*, USA: Johns and Bartlett Publishers

MƏMMƏDOV Cabir, SOLTANOVA Həbibə ve RƏHİMOV Sabir (2002). *Benəlxalq Turizmin Coğrafiyası (Dərs Vəsaiti)*, R. N. Novruz-94, Bakı.

Menzel Ve Fabian (1999) Article; Plant Phenological Anomalies In Germany And Their Relation To Air Temperature And Nao

Mieczkowski, Z. (1985). The tourism climatic index: A method of evaluating world climates for tourism. *The Canadian Geographer/Le Géographe Canadien*

MÜSEYBOV Müseyib (1998), *Azərbaycanın Fiziki Coğrafiyası*, “Maarif” Nəşriyyatı, Bakı.

MÜSEYİBOV Müseyib (1999) *Azərbaycanın Fiziki Coğrafiyası* səh 325

MUTLU, İlker (2008), Egzersiz Yapan Kişilerin Boş Zamanlarına Yönelik Tutumları Üzerine Bir Araştırma: Kayseri İli Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,

N.P Gist & S. F. Fava (1964) Urban Society. New York, Crowell, p. 411.

AYTAÇ Ömer, —Boş Zaman Üzerine Kuramsal Yaklaşımlar, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C.XII, Sayı: 1 Elazığ, 2002, s. 232-258.

Parks, M.J. 1999. Marples Business Newsletter. No. 1295.

Parr, M. G. ve Lashua, B. D. (2004). What is Leisure? The Perception of Recreation Practitioners and Others. Leisure Sciences, 26(1), 1-17.

Prof. Dr. ZORBA Erdal (2007) Türkiye’de Rekreasyona Bakış Açısı ve Gelişimi, Gazi Haber Dergisi, Eylül 2008 ss. 52-55.

Robinson, G. W. S. (1972). The Recreation Geography of South Asia, Geographical Review , 62 (4), s.561-572

Sandur, H., Lepp, K., Soon, A., Maikov, K. (2005), “Country Report Estonia for Cost E39: Forests, Trees and Human Health and Wellbeing”, Brussels (COST).

Scott Caplan, Preference for Online Social Interaction A Theory of Problematic Internet Use and Psychosocial Well-Being, Communication Research, C.XXX, Sayı: 6, 2003, s.625-648.

Seferov Rehman Ve Tapdıg Hesenov, Azerbaycan’ın Turizm Potansiyeli Ve Turizm Etkinliklerinin Değerlendirilmesi, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 20. Sayı, Güz 2006.

Smith, S. 1998. Tourism as an industry: debates and concepts. In: Ioannides, Dimitri; Debbage, Keith G. The economic geography of the tourist industry: a supplyside analysis. London: Routledge: 31-52.

TOLUKAN, Ersan, (2010), “Özel Yetenekle İlgili Bölümlerde Okuyan Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Aktivitelere Katılımlarına Engel Olabilecek Unsurların Belirlenmesi”, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler enstitüsü, , Niğde, s.15-16

SEVİL Tuba (2012) Boş Zaman ve Rekreatif Yönetimi, Ed. Serdar Kocaekşi, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi, Web Ofset Tesisleri, 2012,

Türkiye’de Rekreatif Bakış Açısı ve Gelişimi, Gazi Haber Dergisi, Eylül (2008) ss. 52-55.

World Economic Forum; The Travel and Tourism (2013) UNWTO, Ministry of Culture and Tourism, Turkstat

World Travel & Tourism Council (2013)

YILMAZ Şükrü (2007), Rekreatif Faaliyetlerin Yönetim ve Organizasyon, Antalya, Akdeniz Üniversitesi, 2007, s. 16.

Yukic (1970) Fundamentals of Recreation. 2nd edn, New York, Harper & Row, p. 5.

ZAO (1993) Ecologia in albergo, manuale per il recupero ambientale nei luoghi dell 'ospitalità'. ZAO handbook partly funded by CEC DG XXIII, Selene Edizioni, Milan (also available in English and Greek).

ZORBA Erdal, 2005 “Spor Turizminde Rekreatif Yeri ve Önemi” 9. International Sports Sciences Congress, November.

ZORBA, Erdal; (1999) Herkes için Spor ve Fiziksel Uygunluk, G.S.G.M. Eğitim Dairesi, Ankara.

ZORBA.Erdal, (2005) “Attitudes Towards Recreation, its Progress and Expectations in Turkey, (Model University), 46th Ichper. SD Anniversary World Congress Recreation and Leisure Symposium, November 9-13, pp 98-101

İnternet Kaynakları

CensusQuickfacts (2014 [http:// quickfacts.census.gov/qfd/states/](http://quickfacts.census.gov/qfd/states/) (23 07 2018)

www.msp.wa.gov/explore/mapping-application (Washington Marine Spatial Planning 25 03 2018)

www.nwtteis.com (Northwest Training and TESTING EIS/OEIS Public Involvement 25 03 2018)

Olympic Coast National Marine Sanctuary. 2014. Olympic Coast National Marine Sanctuary website, available at: <http://olympiccoast.noaa.gov/welcome.html>, (23 07 2018)

Commision of the European Communities, Luxemborg Jepson, R. (2005), “Country Report UK for Cost E39: Forests, Trees and Human Health and Wellbeing”, Brussels (COST). Related online version (cited on 7 May 2007): <http://www.e39.ee/en/countries/c-64/>.

EKLER

Azerbaycanda RekreatyonTurizminin Şuan ki Durumu ve Potansiyeli

Bu anket Azerbaycan Devlet Ekonomi Üniversitesi, Türk Dünyası İşletme, Turizm ve Otelcilik Bölümü 4. sınıf öğrencisi olan Atesh Rahimov tarafından "Azerbaycan'da Rekreatyon Turizminde" lisans derecesi için hazırlanmıştır. Çalışmanın amacı, Azerbaycan'ın rekreatyon turizmi potansiyelini, bu alandaki zorlukları ve fırsatları ortaya koymaktır.

SORULAR:

1. Lütfen faaliyette olduğunuz kurum ve faaliyetler hakkında bilgi verin. Rekreatyon turizminde ne yapıyorsunuz ve / veya yapmayı planlıyorsunuz?
2. Ülkemizde hangi rekreatyon faaliyetleri en çok ihtiyaç duyulmaktadır?
3. Etkinlik sırasında ve sonrasında Rekreatyon faaliyetlerine katılanlara ne tür hizmetler (ek hizmetler dahil) sunulmaktadır?
4. Pazarlama alanında neler görüyorsunuz?
5. Faaliyetinizde ne gibi sorunlarla karşılaşıyorsunuz?
6. Azerbaycan'ın rekreatyon turizmi potansiyelini (bölgeler dahil) nasıl değerlendiriyorsunuz?
7. Azerbaycan'da rekreatyon turizminin sorunları nelerdir?
8. Azerbaycan'da rekreatyon turizmi geliştirmek için ne gibi önlemler alınmalıdır?
9. Rekreatyon turizminde model olarak hangi ülkeleri düşünüyorsunuz? Neden?
10. Eklemek istediğiniz herhangi bir şey varsa, buyurun.